

Nadaljnji razvoj samoupravljanja je odvisen od izboljšanja delovnih pogojev

Po treh letih, odkar se uveljavlja samoupravljanje v šolstvu, je le-to dobilo s statuti letos konkretno obliko in vsebino. Analiza statuta, ki jo je izdelal sindikat družbenih dejavnosti Slovenije, nam je precej jasno pokazala, do kam smo prišli pri uveljavitvi sistema dohodka in samoupravljanja v šolstvu, saj so statuti predvsem odsev dejanskega stanja v šolskih kolektivih. Analiza ugotavlja, da so statuti pomanjkljivi, nekatere rešitve v njih nejasne, da je v njih premalo perspektivnih rešitev. Če so v statutih pomanjkljivo rešena zlasti vprašanja dohodka in samoupravljanja, ni tega kriva nezainteresiranost šolskih kolektivov. Ti so namreč posvetili pripravi statuta veliko časa, če odštejemo tistih nekaj, ki so nekritično prepisovali. Vzrok za nezadovoljive rešitve v statutih sta negotov položaj, v katerem je velik del naših šol, odkar uveljavljamo zakon o financiranju šolstva, pa tudi družbenopolitična in ekonomska nerazgledanost šolnikov. Vprašanje samoupravljanja smo v razpravah, zlasti na plenumu sindikata, posvečali dosti pozornosti, vendar se nam je diskusija vedno ustavljala ob osrednjem problemu — financiranju. Dejansko smo uvažali samoupravljanje v neurejenih delovnih razmerah, ko je skrb za osnovna materialna sredstva in strokovne kadre dušila ustvarjalnost, ki smo jo z uvedbo samoupravljanja želeli sprostiti, tista ustvarjalnost in zavestno delo, ki naj bi zagotavljala boljše učnovzgojne uspehe. Uvažali smo samoupravljanje brez izkušenj, vendar ob veliki prizadevnosti mnogih prosvetnih delavcev. Gradili smo predvsem na subjektivnih silah, ki marsikje niso razočarale. Mislim, da bi prišli do zanimivih podatkov, če bi lahko ugotavljali čas, ki ga je terjala priprava samoupravnih predpisov, tako pravil, pravilnikov, delovnih načrtov, raznih poslovnikov, statuta. Ob tem delu smo šolniki prvič prodirali v prava in ekonomska vprašanja in se s tem tudi usposabljali za samoupravljanje. Res je, da si ponekod dela niso znali tako organizirati, da ne bi bilo v oviro osnovni nalogi — izvajanju učnovzgojnega programa. Marsikje so se v kolektivih pojavljala nezadovoljstva in nesoglasja, zlasti se pri neustreznih notranjih delitvah. Tako so se celo v tisku pojavljale zahteve, da je šolni notranji mir.

Šolski kolektivi so se v zadnjih letih dokaj različno uveljavljali kot samoupravljalci, to pa glede na objektivne pogoje za delo, zrelost kolektiva, prizadevnost posameznikov, sposobnost vodstva, glede na odnos občine do šole, pa tudi glede na pomoč družbenopolitičnih organizacij, zlasti sindikata in Socialistične zveze. Ob analizah življenja in dela šolskih kolektivov se nam odkrivajo raznolike podobe. Marsikje imamo že zrelo in samostojno odločanje samoupravnih organov, težnjo po izboljšanju učnovzgojnega dela, po modernizaciji pouka, racionalizaciji pri delu, načrtnosti, skrb za strokovno usposabljanje, ob vsem tem pa še skrb za kar najboljše gospodarjenje z materialnimi sredstvi, stil-

POSEBNO ŠOLSTVO ZADOVOLJUJE LE 28 ODSOTKOV POTREB

Med osnovnošolsko mladino so tudi taki otroci, ki so toliko moteni v duševnem razvoju, da se ne morejo šolati v normalnih šolah. Za take otroke predvideva zakon o šolstvu posebne šole. Zato so posebne šole v svojem razvoju in delu najtesneje povezane z osnovno šolo, saj jih nekateri poimenujejo tudi posebne osnovne šole.

Posebne šole imajo za normalne osnovne šole, predvsem za njihov razvoj in napredek, določen pomen, na katerega je potrebno opozoriti, ko se razpravlja o osnovnem šolstvu.

Posebne šole in zavodi prevzemajo proces osnovnega izobra-

ževanja, zaostaja se in s tem njegova razvojna motenost in prizadetost še povečuje. Zato pomeni vsak razvojno moten ali prizadet otrok v normalnem razredu občutno oviro za svoje vrstnike. Razumljivo je zato stremenje naše normalne osnovne šole, da selekcioniira svojo populacijo v tem smislu, da bi se iz normalne šole prešolali v posebne šole vsi tisti otroci, ki zahtevajo za osnovno vzgajanje in izobraževanje poseben pedagoški postopek.

Zaključek iz tega je torej preprosto: prizadevati si je treba za to, da psihofizično motenih otrok ne zadržujemo v normalni osnovni šoli, marveč da se jim čim-

ter bolehnih otrok, kar skupaj predstavlja letno okrog 2800 razvojno prizadetih otrok. Adekvatno trajanju posebnega šolanja bi morali imeti danes zajetih v specialno pedagoško obravnavo vsaj 14.000 otrok, obstoječe kapacitete pa lahko sprejmejo le 3200 otrok.

Z obstoječimi kapacitetami, ki jih imamo v naših posebnih šolah in zavodih, smo sposobni pokriti potrebe posebnega obveznega šolanja pri duševno prizadetih le 39%, pri vedenjsko in osebnostno motenih le 30%, gluhe mladine 31%, slepe mladine 92%, fizično invalide in bolne mladine pa 45%.

V teh procentualnih pokazateljih pa niso upoštevani hudo naglušni, hudo slabovidni in dolgotrajno bolni otroci logopati, kakor tudi ne tisti, ki bi morali učiti s posebnim pedagoškim postopkom že v predšolski dobi in nadaljevati profesionalno usposabljanje po dovršeni šolski obveznosti.

Če primerjamo dejanske zmogljivosti posebnega šolstva, kakršne so danes, s potrebami, ki se kažejo v bodoče, potem lahko ugotovimo, da so celotne potrebe posebnega šolstva pri nas zadovoljene le 28%, čeprav smo napravili v razvoju posebnega šolstva prav v zadnjih treh letih napredek. Iz tega dejstva lahko zaključimo samo to, da je treba kapacitete posebnih šol in zavodov krepko povečati.

Pogoji za uspešen razvoj posebnega šolstva so predvsem v kadrih. Po izkušnjah pri nas in v svetu je kvaliteta razvoja specialnega šolstva najtesneje povezana z razvojem pedagoške specializacije. V naših ustanovah posebnega šolstva dela danes 340 pedagogov, od katerih pa je pe-

dagoško specializiranih le polovica. Če vzamemo za izhodišče tudi pri kadrih že omenjenih 28%, moramo računati s tem, da bo naše posebno šolstvo v naslednjih desetih letih potrebovalo najmanj 800 specializiranih pedagogov. Tudi iz teh dejstev sledi jasen zaključek, da je treba strokovni kvalifikaciji defektoloških kadrov posvetiti vso pozornost. Konkretno: defektološkemu oddelku pedagoške akademije v Ljubljani in sodelovanju z visoko defektološko šolo v Zagrebu. Letos se je pokazal velik interes za študij specialne pedagogike, saj se je vpisalo na oba šoli iz naše republike skoro 100 rednih in izrednih slušateljev.

ŠOLANJE RAZVOJNO PRIZADETEGA OTROKA 3- DO 6- KRAT DRAŽJE

Financiranje posebnega osnovnega šolstva je različno od financiranja osnovnega šolstva. Ena posebnost je gotovo ta, da so za osnovno šolanje in vzgajanje enega učenca posebne osnovne šole izdatki večji od izdatkov za šolanje zdravega, oziroma takega učenca, ki razvojno ni prizadet. Stroški narastejo predvsem zato, ker učnovzgojna skupina ne more biti po številu enaka učnovzgojni skupini neprizadetih otrok. Stevilčni razpon take skupine znaša od 5 do 20 otrok. Poleg tega je treba z razvojnimi prizadetimi otroci tudi mnogo individualnega obravnavanja. Podražitev nastane tudi zaradi potrebe po posebnih prostorih, ki morajo biti opremljeni s specialnimi učnovzgojnimi pripomočki. Na podražitev vpliva tudi daljša do-

(Nadaljevanje na 3. strani)

Pred operno hišo v Ljubljani

(Foto: Milan Sparovec)

ževanja in vzgajanja vseh tistih otrok, ki so tako moteni v duševnem in telesnem razvoju, da potrebujejo poseben pedagoški postopek, ki jim ga normalna osnovna šola ne more dati. Če tak otrok, ki zaradi svoje razvojne motenosti oziroma psihofizične prizadetosti ostane v normalni osnovni šoli, moti potek normalnega učnovzgojnega procesa in ker pri njem tudi sam ne sode-

Na vrsti so zdaj kulturne ustanove

Ni dvoma, da je bil sindikat eden prvih pobudnikov in je še vedno nenehni iniciator pri intenzivnejšem reševanju naše šolske problematike — ko je treba priboriti vzgojno-izobraževalnim ustanovam v naši družbi tisto mesto, kot ji po ustavi in po logičnem razvoju pripada. Bilo je sprva zmede in nejasnosti pa tudi odpora do uveljavljanja sistema delitve dohodka v teh ustanovah, do principov nagajevanja po delu in aktov samoupravljanja, kar je vse danes že v marsikateri šoli lepo zaživelo in dalo že tudi prve sadove. Bilo je nezaupanja med šolniki samimi pa tudi pri upravnem aparatu, a vendar je sindikat s svojo jasno politiko prodiral in si ustvaril prav s to borbo dovolj izkušenj, ki jih bo lahko koristno porabil drugje.

Zdaj so namreč na vrsti kulturne ustanove, da se v njih spremeni način dela in poslovanja. Področja kulturnih institucij — muzeji, galerije, gledališča, film, knjižnice, arhivi — so vse doslej pri prizadevnosti republiškega odbora sindikata delavcev družbenih dejavnosti, v katerega spadajo, ostajala neke ob strani, lahko rečemo zanemarjena. Medtem ko v zdravstvu in šolstvu pri realizaciji samoupravnih načel v praksi gremo že do podrobnosti izdelave sistema nagajevanja po delu (za primer si je treba samo ogledati v prejšnji številki Prosvetnega delavca objavljeno »Metodologijo programiranja in izračunavanja vrednosti programa« za področje vzgojno-izobraževalnih dejavnosti), pa delovni kolektivi v kulturnih ustanovah še zmeraj lebežajo v negotovosti med sprejetimi načeli samoupravljanja in pa prakso, v kateri teče še vse po starem. Pri tem pa moramo ugotavljati stalno nezadovoljstvo med delavci, zaposlenimi v teh institucijah, zaradi slabega nagajevanja, neprimerljivih pogojev dela, in pa beg v druge službe. Le redki so pripravljeni, ki po zaslugi občinskih skupščin uspejo zagotoviti tudi v teh ustanovah primerno na-

grajevanje in boljše pogoje dela — to le v nekaterih razvitejših občinah, kot je npr. Kranjska. Naloga sindikalnih organizacij v kulturnih ustanovah je zdaj v tem, da seznanijo širšo javnost s položajem delovnega človeka v njih, da postavijo v ospredje celoten položaj teh institucij in da se natančneje opredeli odnos družba—kulturna ustanova.

Na seji predsedstva republiškega odbora sindikata delavcev družbenih dejavnosti SR Slovenije dne 9. novembra letos je bilo sklenjeno, da bo sindikat zdaj mobiliziral vse sile in delovnim kolektivom v kulturnih ustanovah nudil vso pomoč. Podobno kot je potekala nedavna akcija za izboljšanje materialnega položaja šolstva, se bo sindikat zavzel za to, da se tudi v kulturnih ustanovah začne programirano izvajanje nalog, da se uvedejo pogodbeni odnosi ipd. Predvsem je tudi delovnim kolektivom v kulturnih ustanovah potrebno omogočiti boljše materialno osnovo za nadaljnji razvoj samoupravljanja in pa najti primerne načine, kako v konkretni situaciji pomagati tem kolektivom pri uveljavljanju novih odnosov tako znotraj njih kakor v razmerju do družbe. Boj za družbeno-ekonomsko samostojnost kulturnih institucij je namreč vezan marsikje na zaostlost notranjih odnosov. Zato bo treba za celotno področje kulturnih ustanov točneje opredeliti položaj delavca v njih in pa položaj samih institucij v družbi.

Konkretna naloga, ki si jo je zadal republiški odbor, je v tem, da bo posebna komisija sestavila anketno listo, na katero bodo z odgovori na posamezna vprašanja odgovorili delovni kolektivi; ob teh orientacijskih podatkih (položaj je itak znan, potrebni so le konkretni podatki) se bo nadaljevala akcija za napredek samoupravljanja v kulturnih ustanovah. Akcija, ki ima za cilj zagotoviti delavcem osnovne pogoje dela in ustvariti možnosti za opravljanje nalog, ki jih tem ustanovam postavlja družba.

D. H.

Vsem osnovnim šolam

V posebni brošuri je objavljeno celotno gradivo skupne seje Glavnega odbora SZDL Slovenije in Republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije o »Komuni in šolstvu«. Te brošure je Republiški svet SRS dostavil vsem občinskim sindikalnim svetom za vse samostojne, centralne in podružnične šole v Sloveniji. Kolikor vam občinski svet brošure ni dostavil, jo takoj zahtevajte na vašem občinskem sindikalnem svetu.

Republiški odbor Sindikata delavcev družbenih dejavnosti Slovenije

PRIHODNJA ŠTEVILKA PROSVETNEGA DELAVCA BO IZŠLA 9. DECEMBRA. NASLEDNJA PA 16. DECEMBRA.

Slavica Zirkelbach

OB DNEVU REPUBLIKE— 29. NOVEMBRU ČESTITATA K DELOVNIM USPEHOM

Republiški odbor sindikata družbenih dejavnosti in »Prosvetni delavec«

Smernice za dopolnjevanje in spreminjanje statotov v vzgojno-izobraževalnih ustanovah

Na osnovi analize statotov, ki smo jo objavili tudi v »Prosvetnem delavcu«, je Republiški odbor Sindikata delavcev družbenih dejavnosti Slovenije sklical posvetovanje z zastopniki vseh šol, katerih statote smo analizirali. Namen posvetovanja je bil kritično presoditi ugotovitve analize.

Analizo statotov šol je obravnaval tudi kulturno-prosvetni zbor Skupščine SR Slovenije.

Na obeh razpravah je prišlo do določenih ugotovitev in predlogov, ki jih želimo posredovati delovnim kolektivom šol z namenom, da jih upoštevajo pri nadaljnjem izpopolnjevanju samoupravnega sistema in pri dopolnjevanju ter spreminjanju posameznih določil v svojih statutih.

Ze sprejete in potrjene statute je v mnogih primerih potrebno spremeniti, dopolniti oziroma izboljšati, ker so v marsikateri vzgojno-izobraževalni ustanovi pojmovali statute kot formalnost, ki naj ustreže novim predpisom, in ne kot samoupravni akt, ki lahko temeljito poseže v številna vprašanja delovnih skupnosti šol.

Pomanjkljivosti v statutih, ki terjajo spremembe in dopolnitve, so predvsem v naslednjih vprašanjih:

V statutih je očitno pomanjkljivo določen samoupravni mehanizem, pravice in dolžnosti posameznikov in posameznih organov. Glede tega ugotavljamo, da se večina statotov tega drža določil zakona o organih upravljanja v šolah in drugih vzgojno-izobraževalnih zavodih, ki jih smiselno niso niti prilagodili razmeram in potrebam v svoji ustanovi.

Osnovni nosilec samoupravnih pravic in dolžnosti na šoli je delovna skupnost. Zato je ustrezno temu treba razmejiti pravice in dolžnosti posameznih organov upravljanja. Ravnatelju in upravnemu odboru šole grede predvsem dolžnosti in pravice, ki so določene z zakonskimi predpisi, in tiste dolžnosti in pravice, ki mu jih prepuščata svet šole ali delovna skupnost, upoštevajoč zahtevo, da se pri tem zagotovi kar najbolj uspešno delovanje šole in kar največje sodelovanje slehernega člana delovne skupnosti. Prav zato pa je smotno, da v večini šol, ker imajo te praviloma malo zaposlenih, opravlja delovna skupnost naloge sveta šole. Predstavniki javnosti naj sodelujejo neposredno na sestankih delovne skupnosti.

Ignoriranje delovne skupnosti ni v skladu z osnovnimi principi samoupravljanja, še zlasti zato, ker taki statuti mimo tega, da celotni delovni skupnosti ne prepuščajo nikakršnih pravic, ne navažajo niti oblik najbolj enostavne sodelovanja med samoupravnim organom in celotnim kolektivom, kot so: konsultacije in informiranje o predlogih, o katerih bo odločal svet, in podobno. S tem, da je lektiv obveščen o že sprejetih spih in postavljen pred izvršeno dejstvo, člani ko-

lektiva izgubljajo zaupanje v samoupravni sistem.

Prav tako je treba bolj skrbno in odgovorno urediti razmerja med matičnimi in podružničnimi šolami. Na najbolj primeren način je treba zagotoviti sodelovanje članov iz oddaljenih podružničnih šol. Ustrezno potrebam in možnostim posameznih podružnic je treba prepuščati določeno samostojnost delovnim skupnostim teh šol. Podružnične šole prav tako ne smejo biti z določili statuta iztrgane iz okolja, v katerem živijo in delajo. Zato je potrebno, da imajo oddaljene podružnične šole, poleg skupnega samoupravnega organa z matično šolo, še svoj organ, v katerem pritegnejo neposredno zainteresirane predstavnike javnosti (sveti staršev), kar bo lahko v veliko neposredno pomoč podružnici.

Iz nekaterih statotov je razvidno, da imajo šole številne organe (samoupravni in razni strokovni). Preveč številni organi nosijo v sebi nevarnost dvojnega ali večkratnega delovanja ter lahko krnijo in ne razvijajo enotnega samoupravnega mehanizma na šoli. Zato naj bodo v statutih dovolj jasna določila, kakšna so pooblastila posameznih strokovnih in pomožnih organov. Določene je treba razlikovati organe samoupravljanja in druge organe.

Prav tako je treba v statutih več pozornosti posvetiti povezovanju in sodelovanju šole s širšo družbeno skupnostjo — starši in okoljem, v katerem živi in dela. Nekateri statuti so to vprašanje zelo formalno odpravili z rednimi sestanki, ki pa so mnogokrat le obveščanje staršev o uspehih otrok. Kolektivi šol morajo delati na tem, da se sodelovanje s širšo družbeno skupnostjo in starši nenehno razvija in krepi, kar pa ni nekaj statičnega, zato je potrebno, da temu cilju primerno ustrezajo tudi določila v statutu.

Tisti del statotov, kjer obravnavajo materialno vprašanje, so še najmanj v skladu z družbeno-ekonomsko samostojnostjo vzgojno-izobraževalnih ustanov. Se vedno so v glavnem prilagojeni stari administrativno-proračunski praksi, ki pa v nobenem primeru ne zagotavlja razvoja samoupravljanja in družbene samostojnosti teh ustanov.

Med osnovne pravice delovne skupnosti šole sodi tudi samostojno vrednotenje lastnega dela in položaja v družbi. Zato morajo statuti pri določanju načina formiranja dohodka šole izhajati iz načela, da sklepajo šole za izvajanje in financiranje svojih programov z ustanovitvi ustrezne pogodbe. Pri tem naj se vrednotenje dela prosvetnih delavcev odraža v vsaki občini tudi v gibanju osebnih dohodkov teh delavcev na ravni osebnih dohodkov strokovnjakov v gospodarstvu in drugih družbenih službah.

Za tak sistem formiranja dohodka je bistvene važnosti skrbno

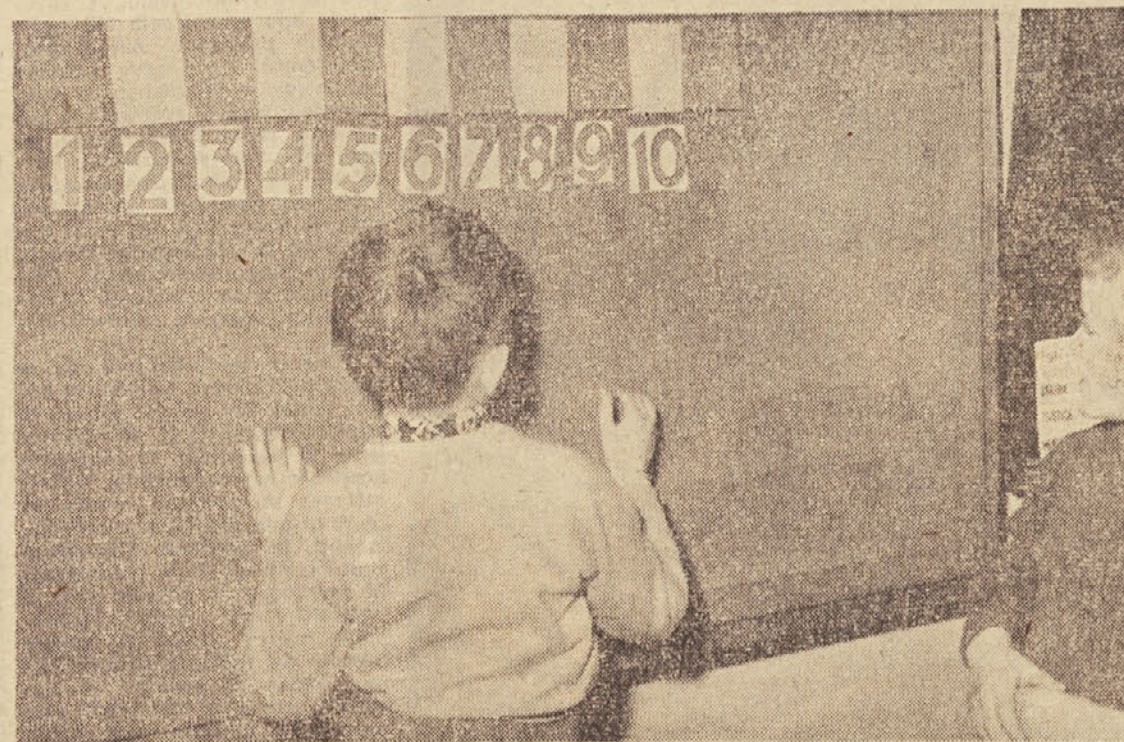
programiranje nalog in dejavnosti šole. Programiranje naj bo rezultat dela celotne delovne skupnosti. Na ta način bodo vsi člani kolektiva zainteresirani, da bo kvaliteten nivo programa primeren in da bodo program dela tudi kvalitetno izvršili. To jim pa vsekakor daje pravico, da za svoje delo zahtevajo družbeno primerno vrednost. Pri tem ne gre za določanje obveznosti ustanovitelju v statutu šole, pač pa gre za dosledno izvajanje ustavnih pravic delovnih skupnosti tudi v teh ustanovah.

Način notranje delitve dohodka in osebnih dohodkov naj bo v statutih jasno določen po načelih skrbnega gospodarjenja, ki naj se odraža v materialnem razvoju šole, v dvigu življenjske ravni

za statute prilagajajo že prej pripravljenim pravilnikom, kakor je danes primer v mnogih šolah.

Pri ponovnem kritičnem pregledu statutarne določil je treba posvetiti tudi več pozornosti medsebojnemu delovnemu razmerju, načelu javnosti, reelekciji na vodilnih delovnih mestih, pogojem za strokovno izpopolnjevanje in odgovornosti za neizpolnjevanje sklepov samoupravnih organov.

Razvoj družbenega samoupravljanja je proces, ki stremi k demokratičnejšim odnosom in tudi k večjim delovnim uspehom. Da bi to dosegli, je nujno osnovne samoupravne akte izpopolnjevati ter s tem usmerjati in pospeševati ta razvoj. S tem namenom predlagamo vsem delovnim skupnostim v

Prvo srečanje z učnostjo; flanelograf je pri tem dobro pomagalo učencu

članov delovne skupnosti in v ustrezni delitvi osebnega dohodka po vloženem delu. Vse to mora zagotoviti uspešno izvajanje smotrov in nalog šole. Podrobna merila za delitev dohodka, način oblikovanja in uporabe skladov ter merila za delitev osebnih dohodkov naj ne bodo v statutih, ampak v ustreznih pravilnikih.

Vsekakor je potrebno, da imajo šole poleg osnovnega samoupravnega akta še pravilnike, s katerimi podrobno urejajo posamezna vprašanja. Vendar svetujemo kolektivom, da ponovno preučijo, kateri samoupravni akti so poleg statuta še potrebni, ker s številnimi pravilniki, ki niso nujno potrebni, samo razdrobijo samoupravne pravice in dolžnosti in ni neke celovite in smotne rešitve. Prav tako je potrebno, da so pravilniki, poslovniki in drugi samoupravni akti izdelani na osnovi statuta in ne obratno,

šolah, da ponovno oživijo ali na novo imenujejo statutarne komisije, ki bodo skrbno proučevale statutarne določila, upoštevajoč analizo in pripombe k sedanjim statutom. Naloga delovnih skupnosti oziroma samoupravnih organov je, da naneheno spremljajo razvoj ter po potrebi tudi spreminjajo in dopolnjujejo svoje samoupravne akte. Tiste delovne skupnosti, ki te potrebe ne čutijo in smatrajo, da so naloge zaključile s sprejetjem statuta, prav gotovo ne morejo v korak z razvojem. S tem, da so morda tudi lepo formulirane statute sprejeli in zaklenili v predal, nikakor ne doprinašajo k razvoju družbenega sistema na tem področju in v svoji ustanovi. Statuti naj bodo dokumenti, po katerih se uravnava vsakodnevna dejavnost ustanove ter življenje delovne skupnosti.

RO sindikata
družbenih dejavnosti

Celodnevno bivanje, šolske malice in učbeniki

Zadnji statistični podatki kažejo, da je v Sloveniji od vseh zaposlenih 37,7 odstotkov žena (v nekaterih občinah pa skoraj 50 %), zato je nujno, da se med drugim razširijo naloge vzgojno-izobraževalnih ustanov. To velja posebno za ustanove na prvi stopnji šolanja, ki morajo skrbeti ne le za vzgojno-izobraževalne naloge, temveč tudi za vzgojno-varstveno dejavnost.

Velike družbene potrebe po varstvu (ki so obenem tudi značilne spremljevalce spreminjanja šolske mreže) niso očitne le v šolah v večjih središčih (zaradi precejšnjega števila zaposlenih mater), temveč tudi v vseh večjih osemletkah na deželi. Vzgojno-varstvena dejavnost v osnovnih šolah pa se (kljub velikim potre-

planih učbenikov za osnovno šolo. Učbeniki za prvi razred osnovne šole stanejo 740 din, za 2. razred 490, za 7. razred 3500 in za 8. razred 3260 din. V letošnjem šolskem letu so dobili brezplačne učbenike le učenci prvih in drugih razredov na nekaterih šolah — verjetno zato, ker je premalo sredstev. Učbeniki, ki jih potrebujejo učenci višjih razredov osnovne šole, so mnogo dražji, zato bi bilo prav — če hočemo pomagati staršem — da bi najprej v teh razredih začeli deliti učbenike brezplačno. To res ne bi smel biti »problem«, če je potrebno za popolno brezplačno uvedbo učbenikov v slovenske osnovne šole pol milijarde din!

Pred družbo se postavljajo nedvomno velike materialne potrebe, če hočemo, da bo šolstvo na zadovoljivi stopnji. O uresničitvi hitrejši in stabilnejši rasti materialne osnove šolstva pa velja opozoriti to, na kar so opozorili že na seji predsedstva republiškega sveta ZSS — namreč, da je le-to možno le, če bodo začele vse družbeno-politične skupnosti, ki so neposredno odgovorne za to, kompleksneje gledati na materialne potrebe šol in realneje vrednotiti njihovo delo. To pa bodo lahko dosegli ob pomoči (in na pobudo) delovnih kolektivov šol.

Geza Čahuk

Posebno šolstvo zadovoljuje le 28 odstotkov potreb

(Nadaljevanje s 1. strani)

ba trajanja tako imenovane kompletne rehabilitacije razvojno prizadetega otroka v posebni šoli ali zavodu. Povprečja so takale: za duševno nerazvitega otroka n. pr. 12 let, za gluha 13 let, za slepega 13 let, za močno naglušnega 6 let, za hudo slabovidnega 5 let za fizično invalidnega, dolgotrajno bolnega in bolehnega 5 let, za vedenjsko in osebnostno motenega 3 leta itd. Zato je šolanje in vzgajanje razvojno prizadetega otroka od 3- do 6-krat dražje od zdravega.

Zaradi tega seveda nastopajo težave pri določanju sredstev za osnovno dejavnost posebnih šol in zavodov, ker se tisti, ki ta sredstva določajo, pogosto vsega tega ne zavedajo.

Do enakega nerazumevanja pride tudi takrat, kadar so v razpravi investicijska sredstva.

Zato bi se morala pri določanju materialne baze za posebne šole jemati taka merila, ki veljajo za te šole, ne pa tista, ki veljajo za normalno osnovnošolsko populacijo.

Pri financiranju posebnega osnovnega šolstva pa nastopa še en problem. Dejavnost nekaterih posebnih šol in zavodov, kot npr. zavod za slepo mladino, zavod za gluho mladino, zavod za invalidno mladino in zavodi za vedenjsko in osebnostno motene otroke, ne služijo potrebam same ene komunne, pač pa potrebam vseh komun v republiki. Zaradi takega republiškega pomena okraj in občine, ki jih financirajo, nimajo pravega interesa za njihov razvoj, niti sredstev, da bi mogli dotirati te zavode v zadostni meri, posebno zato, ko smo že omenili, ker so stroški šolanja dražji.

Dosedanje analize in posvetovanja, ki so obravnavala to vprašanje, so prišla do sklepov, naj bi zavode posebnega šolstva, ki imajo republiški pomen, financirala republika oziroma sklad za šolstvo SRS. Za realizacijo tega stališča ne bi rešili samo vprašanja financiranja osnovne dejavnosti in investiranja, dosegli bi tudi pogoj za enotno skrb in hitrejši razvoj teh ustanov, s čemer bi bilo zadoščeno 123. členu ustave SRS, ki poleg visokega dvojezičnega in manjšinskega šolstva poverja skrb tudi za posebno šolstvo republik.

Kljub temu, da je mnogo ustanov posebnega šolstva še v povsem nepriljubljenih prostorih in ponekod tudi z nemogočimi delovnimi pogoji, pa vendarle ne moremo mimo dejstva, da so trenutno v delu tudi večje investicije. Skoro dograjena sta diagnostični triažni center v Novih Jaršah in zavod za invalidno mladino v Kamniku; v gradnji pa sta zavoda za gluho in slepo mladino.

To predstavlja dvemilijardno družbeno investicijo, ki pa se bo gotovo bogato obrestovala. Vsekakor bo treba z investiranjem v posebno šolstvo intenzivno nadaljevati.

Vojko Jagodič

Pogodbena razmerja med šolskim skladom in šolskim zavodom

I
Načela ustave in statuti šolskih zavodov ter pravila skladov so pravna osnova za pogodbeno razmerja med skladi in šolskimi zavodi.

Bistvo pogodbenega razmerja je enakopravnost pogodbenih strank. Ta enakopravnost sloni na samostojni samoupravnosti delovnih organizacij šolstva.

Družbeni interes (v smislu ustave) v šolstvu je vsebinsko določen in zakonsko urejen. Šola kot delovna organizacija je vezana na določen program na podlagi zakona in na potrebe terena, za katerega opravlja svojo dejavnost. Družbena skupnost vodi računa o realizaciji programa, kar ima neposredne materialne posledice za šolski zavod.

V vseh drugih razmerjih sta pogodbeni stranki enakopravni in obe dolžni upoštevati splošna družbena merila in načelo dobrega gospodarjenja. Zato urejata sklad in šola medsebojna razmerja s pogodbo.

Pogodba je obojestransko izpolnjiva.

II
Vzorec pogodbe:
Na podlagi člena ... pravil sklada za šolstvo občinske skupščine ... in člena statuta ... šole v ... skleneta sklad in šola

POGODBO

I
O zagotovitvi in plačilu:
— osnovne dejavnosti
— razširjene dejavnosti šole

za leto 1965 po delovnem programu in finančnem načrtu šole.

(Delovni program in finančni načrt sta sestavni del pogodbe. V tem delu pogodbe se točno določijo, katere in kakšen obseg dejavnosti se plača. Realnost programa strokovno presoja Zavod za prosvetno-pedagoško službo v ...)

II
Šola ... se zavazuje, da bo v delovnem programu navedene dejavnosti v celoti in kvalitetno izvršila za potrebe svojega okoliša in na način, določen v delovnem programu za posamezne dejavnosti.

III
Upoštevajoč delovni program v celoti (delno) zagotovi sklad skupno ... dinarjev.

Stranki sporazumno določita ceno delovne ure na dinarjev ... kar se plača sorazmerno z doseženo realizacijo.

(Tu se ravna stranki po načelu, da je obseg po zakonu predpisane dejavnosti sklad dolžan plačati v celoti, neobvezne dejavnosti pa po svojih možnostih.)
(Pri tem obe pogodbeni stranki upoštevata merila za vrednotenje živega dela po načelu, da se izračuna višina cene po višini osebnih dohodkov istovrstnih profilov delavcev v drugih dejavnostih v komun.)

IV
Strukturo finančnega načrta sestavljajo naslednji stroški

(Specifikacija po sestavnih delih je potrebna zaradi odločitve glede amortizacije, OD, materialnih stroškov, skladov, razširjene reprodukcije itd., sprejete v komun.)

V
Sklad za šolstvo se obvezuje, da bo finančni delovni program šole po dejavnostih mesečno vnaprej in poravnal vse obveznosti šolj do konca leta, za katerega je sklenjena pogodba.

VI
V zvezi z izvajanjem te pogodbe ima sklad pravico in dolžnost ugotavljati finančni uspeh šole. Zato šola omogoča skladu vpogled v svoje finančno poslovanje.

Stranki se sporazumeta, da opravljajo potrebe sklada strokovni nadzor nad izvajalcem delovnega programa šole Zavod za prosvetno-pedagoško službo v ... Zavod oceni izvršitev delovnega programa šole po kvaliteti in obsegu po sporazumu določenih naslednjih kazalcih:

(občasna ocena posameznih dejavnosti, število opravljenih ur itd.)

Njegove ugotovitve upošteva sklad pri končnem izplačilu pogodbenega zneska.

(Tu se stranki lahko sporazumno dogovorita bodisi za premiranje oziroma penaliziranje dobro oziroma slabše izvršenega programa.)

VII
Obe stranki imata možnost zahtevati spremembo pogodbe v primeru, če se tekom leta delovni program in finančni načrt spremenita za več kot ... % — glede na možnost šole in spremembe v materialnih stroških zaradi povišanja cen.

VIII
Pogodbeni stranki se sporazumeta, da je v premoženjsko-pravnih sporih iz te pogodbe pristojno Okrožno gospodarsko sodišče v ...

IX
Ta pogodba velja za čas od ... do ... (Možna je dolgoročna pogodba tudi za nedoločen čas s tem, da se obvezno spremene vsako leto nekateri elementi pogodbe — predvsem program in cene.)

X
Ta pogodba je sestavljena v ... izvodih, od katerih prejme sklad ... izvodov, šola ... izvodov.

Sledi datum in podpisi pooblaščenec za sklepanje pogodbe. (Če ni šolskega sklada, je pogodbeni stranka občinska skupščina.)

Podatki (da je v 1959. letu imelo malico v šolah 83 % učencev, v šol. letu 1962/63 pa le 73 %) ilustrirajo dejansko stanje, za katerega pa moramo iskati vzroke predvsem v ekonomskih cenah malic. Odtlej, ko so ostale šole brez mednarodne pomoči, dobe za šolske malice le tista sredstva, ki so namenjena za osebne dohodke kuharic. Cene šolskih malic so se povečale tudi za 100 in več odstotkov. Obenem z uvajanjem celodnevnega bivanja otrok pa bo treba poskrbeti (poleg malic) tudi za toplotni obrok (kosilo). V nekaterih šolskih kuhinjah že pripravljajo kosila, vse šole pa si tega — razumljivo — ne morejo privoščiti. Lahko pričakujemo, da se bodo otroci marsikje odpovedali kosilu zaradi previsokih cen. Več ali manj sprejemljivo ceno bodo imeli ti obroki le, če jih bodo — posebno v večjih centrih — pripravljali v skupnih prehranjevalnih centrih — za več šol hkrati.

Pol milijarde za osnovnošolske učbenike

V zadnjih letih je postalo posebej aktualno vprašanje brez-

Nižja stopnja:

4. in 5. decembra:
NARIŠIMO ZGODBICO
11. in 12. decembra:
DROBNO PISEMCE POTUJE
18. in 19. decembra:
POJTE Z NAMI —
(Dedek Mraz)
24. in 26. decembra:
VELIKI IN MALI FILIP
8. in 9. januarja:
KRALJ MATJAZ
SE ZABAVA
15. in 16. januarja:
STOG SNEGA
V ZASNEŽENEM GOZDU

Srednja stopnja:

2. decembra:
ZALOSTNO LETO 1212
8. in 9. decembra:
PEŠNICA VIDA BRESTOVA
15. in 16. decembra:
SVET ONKRAJ MURE
22. in 23. decembra:
GIBAJOČA SE
IN MIRUJOČA TELESA
29. in 30. decembra:
MLADI UMETNIKI
MLADIM POSLUŠALCEM
5. in 6. januarja:
GROBOVI IN BOGOVI
12. in 13. januarja:
PAJAC IN PETER
19. in 20. januarja:
JURIJ KOZJAK

Višja stopnja:

3. decembra:
SKLADATELJ
EMIL ADAMIČ
8. in 10. decembra:
TRANSPORTNO SREDSTVA
— ŽELEZNICA
15. in 17. decembra:
UMETNIK LEDENE DOBE
22. in 24. decembra:
O SLOVENSKE KNJIŽEVNO-
STI PO ZADNJI SVETOVNI
VOJNI I
29. decembra:
PETER IN VOLK
5. in 7. januarja:
LOUIS PASTEUR
12. in 14. januarja:
TRANSPORTNO SREDSTVA
— AVTO
19. in 21. januarja:
O SLOVENSKE KNJIŽEVNO-
STI PO ZADNJI SVETOVNI
VOJNI II

Višja stopnja: 8. decembra ob 14.05
10. decembra ob 8.55

TRANSPORTNA SREDSTVA
— ŽELEZNICA

Oddaja o železnici, ki je morala biti prestavljena na današnji dan, je druga iz cikla o prevoznih sredstvih in v njej bo govora o železnici nekako podobno, kot je bilo v prvi govora o ladjah, le da je ta sorazmerno še zanimivejša. Tudi to je pripravil ing. Tomaž Kalin, ki nas povede od »konjskih železnic« mimo Richarda Trevithicka in njegove kočije na parni pogon ter poznejše lokomotive do Georga Stephenson. In njemu je posvečen dobršen del oddaje. Seveda je tudi govora o »Južni železnici« in tako boste lahko slišali celo del Prešernove pesmi.

Pedagogom priporočamo, da si za to uro oskrbe zemljevid Evrope, ker bo učencem pri oddaji v veliko pomoč.

Srednja stopnja:

ZALOSTNO LETO 1212

To je oddaja, ki lahko služi za ilustracijo med zgodovinskim poukom, ko boste obravnavali dobo, ko si je rimska Cerkev pričela ustvarjati poleg duhovne tudi svetovno oblast in je uporabljala za to vsa sredstva. Papežu naj bi bili podložni vsi vladarji kot vazali. Osvobajali so z vojskami svet pred neverniki. Predvsem hočejo osvoboditi »svete kraje« v Palestini in še posebej Kristusov grob v Jeruzalemu iz rok muslimanov. Križarske vojske (vojaki imajo znak križ) trajajo od začetka XI. do druge polovice XII. stoletja. Med vsemi drugimi pohodi je bil

2. decembra ob 14.05

gotovo najbolj tragičen pohod (1212. leta), ki naj bi osvobodil Kristusov grob. Nekaj jih je prišlo v Marseille, tu pa so jih trgovci s sužnji vabili na svoje ladje in jih v Egiptu prodali; drugi so pomrli od gladi in mraza.

Prav ta križarska vojska otrok je v oddaji Zalostno leto 1212 prikazana v lahkotno pripovedovani zgodbi. Takšna lahko poživijo zgodovinski pouk in zbudi otroku dantažijo in moč predstave, ki je gotovo važna pri sicer bolj suho spomin-skem kopičenju zgodovinskih dejstev.

Višja stopnja:

SKLADATELJ EMIL ADAMIČ

Emil Adamič je živel v takem času, da je bil z drugimi glasbenimi ustvarjalci svoje generacije vrstnik Cankarja, Zupančiča, Ketteja, Mur-na pa tudi sodobnik impresionistov Jakopiča, Jame in Groharja. Glasbeniška generacija zanimivega časa je bila v bistvu pred enakimi nalogami, kakor so jih morali reševati v slovenski kulturi literarni modernisti in impresionistični slikarji; imela je enako poslanstvo, kakor so ga izpolnjevali oni, oblikovala je ideološki obraz tistega obdobja in

3. decembra ob 8.55

posredno tudi poznejših obdobjih z našim vred. Med glasbeniki — vsaj dva sta si enakovredna Emil Adamič in Anton Lajovic — je prav Emil Adamič s svojim delom najbližji ljudstvu in tudi mladini najlaže razumljiv, saj je bil učitelj in je veliko najboljših sposobnosti posvetil prav mladinski glasbi.

Kdor bi si želel podrobneje ukvarjati z Adamičevim življenjem in delom, ga opozarjamo predvsem na monografijo L. M. Škerjanca: Emil Adamič.

Nižja stopnja:

NARIŠIMO ZGODBICO

Tudi letos smo uvrstili v program RS za nižjo stopnjo nekaj oddaj, ki zahtevajo sodelovanje mladih poslušalcev; to so bodisi glasbene, bodisi ugankarske oddaje, a nekaj jih je povezanih z risanjem. Otroci si narišejo slikanico, se pravi, zgodbo, ki jo slišijo, ilustrirajo. Sočasnost poslušanja in risanja bi bila gotovo prezahtevna, razvleklo bi se podajanje zgodbe in njena vsebina bi se dokaj razblinila. Zato si bodo otroci najprej narisali sličice, po napotkih seveda, ki so s tekstom smiselno povezani, ob sličicah bodo potem sledili zgodbi sami.

Tokrat bodo poslušali in ilustrirali zgodbo o malem tigru in dečku Tomu — kako je Tom našel tigra v grmu pred svojo hišo in ga napo-

4. decembra ob 14.05

5. decembra ob 8.55

bila tudi sama vesela snidenja obeh prijateljev Toma in tigr.

Slika bo obsegala predvidoma osem prizorčkov:

1. Tomova hišica, grm pred njo, tigrček (prokast maček) in Tom;
2. Tom z mlečno kanglico v rokah sreča velikega moža — ravnatelja živalskega vrta;
3. Tom in tigr se poslavljata, ker pojdetja v živalski vrt;
4. Avtomobil in letalo odpeljeta oba v mesto;
5. Ograja, skoznjo kukata Tom in tigr v živalski vrt;
6. Tom in tigr stojita v šoli pred učiteljico;
7. Paznik pripelje tigr na vrvi-c k teti Rezi;
8. Snidenje obeh prijateljev.

Pred oddajo naj si pripravijo otroci list papirja, prepognili ga bodo po dolgem in počez, da bodo dobili tako na obeh straneh lista prostor za osem risb, nato si bodo predalčke še oštevilčili. Med risanjem bosta verjetno dobrodošla še kak učiteljev namig in spodbudna beseda.

Srednja stopnja:

8. decembra ob 8.55
9. decembra ob 14.05

PEŠNICA VIDA BRESTOVA

Med našimi mladinskimi pesniki in pisatelji ima gotovo svoje posebno mesto pesnica Vida Brest (s pravim imenom Majda Peterlin). Njene najrazličnejše pesmi in zgodbi so nastale v partizanih, ko je bila še skoraj otrok, in nekoliko pozneje o partizanskih časih. Poleg partizanskih pesmi piše mladinske pesmi in po njih jo otroci prav dobro poznajo.

Vedno je živela med otroki, že kot partizanka in tudi po vojni. Med delom in dolžnostmi, ki jih je bila vajena od otroških let, so se ji misli strinjale v verze. Z znanjem in spoznanji vred jih je sipala v vsega lepega željna otroška ušesa.

Pred vojno ni imela možnosti iti v šolo, pa tudi vojna ji je to pot zavrla. To je nadomestila po vojni in v njenih znanih knjigah: Orehovo leto, Ptice in grm in Mihčeve pesmi in še zbirka Pesmi.

Njene pesmi in črtice najdete v Cicibanu, Pionirju, Pionirskem listu in v njenih znanih knjigah: Orehovo leto, Ptice in grm in Mihčeve pesmi in še zbirka Pesmi.

Nižja stopnja: 11. decembra ob 14.05
12. decembra ob 8.55

DROBNO PISEMCE POTUJE

Zamislili smo si oddajo, ki naj bi malim šolarjem prav preprosto razložila, kako potuje pismo od pošiljatelja do naslovnika. Ta naš namen je z »drobnim pismom, ki potuje«, tudi dosežen. Avtorica Ela Peroci pa je vse zavila še v pri-kupno zgodbo, ta pa da oddaji do-daten, globlji smisel: pismo je lahko topla vez med srci in ljudmi.

Kristina, majhna deklica, ki živi v gorski vasi, tudi ni še nikoli do-bila pisma. Pač dobi oče časopis po pošti, mami piše včasih sestra iz mesta, teta Polona prejme sleherni leto zimsko razglednico, na kateri

MLADINSKA RADIJSKA IGRA
(vsako nedeljo ob 8.00)

6. decembra — Aleksander Marodič: **JASTREBOV SIN** (ponovitev)
13. decembra — Anton Ingolič: **TAJNO DRUŠTVO P G C** (ponovitev)
20. decembra — Aleksander Popović: **KOT KRAGULJČOV CINGLANJE** (prva izvedba)
27. decembra — Josip Ribičič: **CENČEK IN DEDEK MRAZ** (ponovitev)
31. decembra — popoldne **VESELI TOBOGAN** (javna otroška oddaja) Aleksander Marodič: **MEDVED** (prva izvedba)
1. januarja — Tone Pavček: **CUDOVITO MESTO NIGAGRAD** (prva izvedba)
3. januarja — Jan Beran: **DVA IN DVA JE SEDEM** (ponovitev)
10. januarja — Darinka Kovačič: **LEDENA POT** (ponovitev)
17. januarja — Dušica Manojlovič: **SESTI RAZRED** (prva izvedba)
24. januarja — Kristina Brenkova: **MODRA VRTNICA ZA PRINCESKO** (ponovitev)
31. januarja — Brane Dolinar: **ROTACIJA** (ponovitev)

piše z zlatimi črkami »Srečno novo leto!« Mali Kristini se je zdelo, da ne pozna nikogar, ki bi ji lahko pisal. Pa je vendarle poznala nekoga — Dušana iz mesta. Poleti je bil Dušan v hribih na izletu. Takrat mu je mala Kristina postregla z latvico mleka.

Tega doživlja se je Dušan spomnil, ko je mestne ulice pokrili prvi sneg in se je ozrl proti hribom. Sklenil je, da bo mali Kristini pisal. V trgovini je kupil majhno belo pismo, napisal ga je lepo, s tiskanimi črkami, da bo Kristina morda sama prebrala kakšno besedo, čeprav še ne hodi v šolo — in ga sklenil takole:

Srednja stopnja:

SVET ONKRAJ MURE

V našem, že kar bogatem obsegu oddaj Naši kraji in ljudje, bomo to pot spoznali še en del Slovenije: Svet onkraj Mure.

»Motorni vlak iz Ljubljane v Mursko Soboto je danes najhitrejša zveza slovenskega političnega, gospodarskega in kulturnega središča s svetom na levem bregu Mure, Prekmurjem. Motorka pripelje domačina, turista ali potnika na službenem potovanju v te kraje v dobrih štirih urah.«

Tako piše avtor in tako bomo na svojem potovanju prišli v Mursko Soboto, največje naselje na levem bregu Mure. Spoznali se bomo z njegovim današnjim življenjem in njegovo pisano zgodovino.

Višja stopnja:

UMETNIK LEDENE DOBE

Razmišljajočega človeka prevzame čudno občutje, če se skloni nad prepad dve sto padesetih ali tri stotih letnih stoletij — toliko so namreč stara najstarejša dela človekovega upodabljanja snovanja — da bi odkril, kakšna je tista neznana sila, ki je gnala poldivjega lovca — umetnika iz starejše kamene dobe, da je na steni svoje pečine upodobil čredo živali, ki jih je sicer vsak čan videl na lovu, na svojem več ali manj edinem opravilu.

Bržkone bo za vedno ostala skrivnost, kakšnemu namenu so služile risbe in freske, najdene v temnih hodnikih in dvorinah podzemskih jam v Južni Franciji in v Španiji. Znanosti se bo bržkone morala zadovoljiti z domnevo, da so te upodobitve služile pri skrivnostnih obredih in čarovnijah paleolitskega človeka.

O teh slikah govori oddaja Umetnik ledene dobe. Njen avtor se ne ukvarja z vprašanjem, kakšnemu namenu so služile paleolitske slike, pač pa s tenkim poslušom za psihologijo umetniškega ustvarjanja pričara pred poslušalce mladega mladega umetnika iz rodu lovcev na bizone. V dveh daljših odlomkih govori o njem.

Vekalen okvir obeh omenjenih prizorov pa so dogodki ob odkritju ene največjih paleolitskih fresk v Altamiri, v jami na severozahodni španski obali. K temu ne bo odveč še nekaj podatkov iz zgodovine odkritij paleolitske umetnosti:

Že leta 1834 so odkrili v jami de Chaffand živalsko kost, okrašeno z dvema, vanjo vrezanimi živalmi. Ta najdba pa ni vzbudila nobene pozornosti, čeprav je bila videti zelo stara. Ko so jo označili kot »kelt-sko«, je bila kmalu pozabljena. Šele čez trideset let so pri arheološkem

»Pošiljam ti pozdrave in rdečo vrtnico — Dušan«.

Naslednjega jutra je pismonoša osrečil Kristino s prvim pismom. Ko sta ga z mamo prebrali, sta seve iskali rdečo vrtnico. Ni je bilo. Končno jo je Kristina odkrila — na znamki. Izrezala jo je in nalepila na sredo šipe svojega okenca, da je videla rdečo vrtnico, kadarkoli je v tej zimi pogledala v dolino, kjer živi Dušan.

Poleg prikupne, tople zgodbe bodo otroci zvedeli najnujnejše o tem, kako je treba pismo napisati, ga opremiti pa tudi o tem, kako vse lahko potuje pismo po svetu.

15. decembra ob 8.55

16. decembra ob 14.05

Nato okolica Sobote, svet do Gradu oziroma nekdanje Gornje Lendave, nekaj kilometrov nad Gradom je državna tromeja: tu se vsak dan srečujejo jugoslovanski, avstrijski in madžarski graničarji. V bližini tromeje je: Srebrni breg, najvišja vzpetina v Prekmurju (404 m).

Najbolj severna prekmurska in obenem jugoslovanska vas so Budinci. Marsikati šolar je prišel na majski izlet na Goričko, v Gornje Petrovce, kjer so plantaže breskev in lepo urejen turistični dom.

Slišali boste še pesem Marko skače in pa prekmursko govorico, da vam bo podoba sveta onkraj Mure zaživela. Oddajo nam je napisal Branko Šomen.

15. decembra ob 14.05

17. decembra ob 8.55

DEDEK MRAZ

(Janez Bitenc)

Veselo, z občutkom

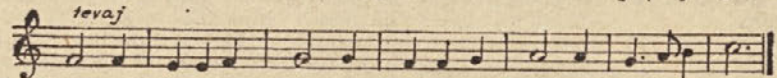
Janez Bitenc

1. Da-vi za-ra-na po-be-lil je sneg,
2. Ko-se i-grač in sla-ščič za cel vlak,

1. travniške, polja, do-li-ne in breg. In že dedek
2. dal je o-trokom pri-jazen mo-žak. Zdaj pelje ga

1. Mraz za-pregel vsa-ni ko-njičke je tri pa hajd v našo vas.
2. pot kot veler na-praj, po svetu, brez mej, na jug in na vzhod.

Nižja stopnja:

POJTE Z NAMI (DEDEK MRAZ)

Ni veliko pesmi, ki pojo o dedku Mrazu. Tistih nekaj pa, ki jih najdemo v naši otroški glasbeni literaturi, so pa že tolikokrat prepete, da niso več zanimive, niti privlačne. Z

Srednja stopnja:

GIBAJOČA SE IN MIRUJOČA TELESA

V lanskem programu smo imeli oddajo: Kaj drži jadrarno litalo v zraku?

Šli smo skozi zrak, ozirali smo se s pozornostjo okoli sebe in ugotav-

ljali tiste pojave v naši najbližji okolici, mimo katerih navadno gremo in jih ne opazimo. Zvedeli smo nekaj osnovnih pojmov o zraku in o gibanju zraka.

Vendar pa le-to ni vzbudilo nobene večje pozornosti, pač pa precej zasmehovanja. Umetnost danes tako slavne Altamire — že odkrita — je znova padla v pozabo, ker nihče ni verjel, da je tako stara, in je učenjaki niso vzeli resno. Šele kakih dvajset let pozneje je drugemu arheologu uspelo dokazati starost slik v jami de la Vache.

Avtor naše oddaje je ustvarjalnemu dejanju paleolitskega umetnika in zanosu obeh mož, ki sta odkrila Altamiro, postavil nasproti puhloglave znanstvene avtoritete, učenjaka brez sence ustvarjalne misli in fantazije. Zaradi njih je morala Altamira v pozabo. V njihovem dejanju odkriva iste človeške nagibe, ki so v preteklosti in v vseh prejšnjih vojnah privedli do uničenja umetnin — najpomembnejših prič človeške ustvarjalnosti v preteklosti, ki so hkrati tudi pobude človeku prihodnosti. V tej smeri je mogoče najbolj učinkovito uporabiti vzgojno vrednost oddaje.

V pripravljeni oddaji »Gibajoča se in mirujoča telesa« bi se prav tako ozirali po svoji najbližji okolici in opazovali vsakdanje pojave. Opazovali bomo telesa, ki mirujejo, in telesa, ki se gibljejo.

Vsebinska razgovora med sinom in očetom bi bila v zelo zgoščeni obliki naslednja misel:

Vsako telo ostaja v svojem stanju mirovanja ali premočrtne gibanja, če nanj ne deluje nobena sila.

Brž ko začne na neko telo delovati stalna sila, ves čas enaka sila, se bo telo gibalo enakomerno pospešeno; to pomeni, telesu se bo vsako sekundo enako spremenila hitrost.

V tako zgoščeni obliki je videti oddaja kar malo težka za srednjo stopnjo, vendar pridemo do navedenih osnovnih misli o gibanju in mirovanju teles s pomočjo sproščenega razgovora na spreduhu ob konkretnih vsakdanjih dogodkih. Če bodo šolarji na oddajo nekoliko pripravljeni, jo bodo gotovo dojeli in osvojili.

Tekst za oddajo nam je napisal ing. Franc Žerdin.

Višja stopnja:

22. decembra ob 14.05

24. decembra ob 8.55

O SLOVENSKI KNJIŽEVNOSTI PO ZADNJI VOJNI I

Učitelj slovenščine sami dobro poznajo težave, s katerimi se srečujejo, ko morajo osemletkarjem razlagati pogosto zapletene in za osemletkarjevo dojemljivost ponajveč nedosegljive pojave iz zgodovine književnosti. Da je mera polna, so ta vprašanja največkrat tem manj razumljiva, kolikor pomembnejša so. Zato se radi pri pouku tudi izognemo novejši književnosti, ki je še vsa v vrenju in o njej tudi še ni toliko zanesljivih in urejenih sodb, kakor za našo književno klasiko.

S pričujočim ciklom oddaj je avtor skušal dogodke in značilnosti iz razvoja slovenske književnosti po zadnji vojni predstaviti oziroma poenostaviti na ustrezno raven. Prva oddaja govori o zmotnih pogledih pri tistih, ki menijo, da se slovenska književnost pri Cankarju neha; po-ve, koliko knjig je že pri nas po vojni izšlo, in na nekaj primerih — dveh pesmih in enem proznem odlomku — razloži, kakšne so bile nekatere značilnosti slovenske književnosti takoj po vojni.

Nižja stopnja:

25. decembra ob 14.05

26. decembra ob 8.05

VELIKI IN MALI FILIP

Vse je v tem času v znamenju pričakovanja dedka Mraza — pa se zato naša zadnja oddaja v starem letu temu ne bo izneverila.

Dva fantiča sta v zgodbi osrednji osebi. Sošolca sta, prijatelja, obema je ime Filip, le postave sta različne — zato pravijo enemu Veliki, drugemu Mali.

Velikemu ne manjka doma ničesar, a s njegove želje kljub temu še zmerom velike: hkrati pa ima fant čudno nagnjenje, da namreč rad kaj »sune«, bodisi za šalo, bodisi, ker mu je všeč. Mali živi nasprotno v dokaj slabih razmerah, pa vendarle fant skromnih želja, hkrati pa širokega srca; tudi Velikemu kar brž odpusti, če mu kakšno zagode.

Od dedka Mraza si prosi Veliki harmoniko, tako pravo, veliko. To bi si pač želel tudi Mali, a si prosi

18. decembra ob 14.05

19. decembra ob 8.55

22. decembra ob 8.55

23. decembra ob 14.05

čevljev, ker jih potrebuje. In res jih najde na mizi — lepe, rumene, tople že na starega leta dan zjutraj. Trdno je prepričan, da so od dedka Mraza.

Prav ti čevlji pa postanejo »usodni« za oba prijatelja. Filip Veliki se namreč spet enkrat ne more upreti svojemu nagnjenju. Na tistem izmaknem Malemu njegove nove čevlje in mu pusti svoje. A glej, ti vodijo Malega po poti, ki vodi k uresničenju želja njegovih pravega lastnika — Filipa Velikega. Filipa Malega zanesejo v dvorano, kjer deli dedek Mraz otrokom darove. Na lepem je največji zavoj med velikimi namerjen Malemu in v njem je harmonika — taka prava, velika.

Veselo si gode Mali, ko se vrača domov in razdaja spotoma svojo srečo vsem, ki jih srečuje. Pred domačimi vrati pa naleti na Velikega — vsega žalostnega, a tudi skesanega. Pobotata se in tokrat Veliki Malemu trdno obljubi, da bo poslej s silo odganjal vse, kar bo tako ali drugače hotelo zlesti k njemu.

Srednja stopnja:

29. decembra ob 8.55
30. decembra ob 14.05

MLADI UMETNIKI MLADIM POSLUŠALCEM

Iz naslova vidimo, da bodo izvajalci v tej oddaji, sami mladi umetniki, instrumentalni solisti in pevci. Ti bodo pokazali sadove svojega prizadevnega dela. Takšnih mladih umetnikov, ki jim glasha pomeni vir notranjega zadovoljstva, prijetno sprostitve in užitek je več, kot mi mislimo. Na vsaki glasbeni šoli jih najdemo med pianisti, violinisti, pihalci, harmonikarji in drugimi instrumentalisti. Ker želimo, da bi tudi otroci pri sprejemnikih spoznali njihovo delo, smo povabili mlade umetnike v naš veliki studio, kjer nam bodo zapeli in zaigrali za zadovoljen konec starega in vever začetek novega leta.

Mladi poslušalci, pa naj pod vodstvom vzgojiteljev pozorno spremljajo naš spored, po končani oddaji, pa nam naj sporoče svoje vtise: katera od izvajanih skladb jim je bila najbolj všeč in kateri izvajalec je najbolj dovršeno zaigral svojo skladbo. Pisma pošiljajte na naslov: Radijska šola za srednjo stopnjo — RTV Ljubljana, Ljubljana, Tavčarjeva 17.

Višja stopnja: 29. decembra ob 14.05

PETER IN VOLK

Podobno kakor Benjamin Britten z Vodnikom po orkestru za mlade ljudi nas popelje v čudovit svet glasbe tudi skladatelj Sergej Prokofjev. Oba skladatelja sta pri komponiranju za otroke imela pred seboj le en namen: pomagati mlademu človeku, da najde pot do razumevanja glasbene govorice. Če je to uspešno Benjaminu Brittnu v delu Vodnik po orkestru za mlade ljudi, je Sergej Prokofjev dosegel to drugače, po poti, ki je marsikomu celo bližja. Kako? Napisal je glasbeno pravljico, prikupno skladbo za orkester in recitatorja z naslovom Peter in volk. Zanimivo je, da je besedilo za skladbo napisal skladatelj sam.

Sergej Prokofjev pa s partituro Petra in volka ni izoblikoval le prijetno zgodbo, temveč bo marsikoga naučil poslušati in spoznavati posamezne instrumente, ki so sestavni deli orkestra in obenem glasbene govorice.

Junake, ki nastopajo v pripovedki, je skladatelj naslikal z različ-

niimi motivi in instrumenti. Ptico je predstavil s flavto, račko z oboo, mačko s klarinetom, dedka s fagotom, volka s tremi rogovi, strele iz puške s tolkali, glavnega junaka Petra pa z godalnim kvartetom.

Nižja stopnja: 8. januarja ob 14.05
9. januarja ob 8.55

KRALJ MATJAŽ SE ZABAVA

Oddaja s tem malce nenavadnim naslovom bo na sporedu kot prva v novem letu in bo torej deležna še tistega prazničnega ozračja novejnih praznikov. Namenjena bo predvsem zabavi, ki je kanec pouka ne bo zagrenil: Kralj Matjaž namreč ni Kralj Matjaž izpod gore Pece, ampak čisto navaden, preprost fantek Matjažek, ki ima eno samo željo — biti kdaj pa kdaj Kralj Matjaž.

Ta njegova želja pa ne naleti na razumevanje pri njegovih sošolcih, in tako se stvar zaplete. Razplete pa se nekega dne, ko je Matjažek s prijatelji pri sošolki Barbki na zabavi. Barbkina mamica jih vse skupaj prepreči, da bi bilo lepo in prav, ko bi Matjažku tu pa tam le dopustili biti Kralj Matjaž. Sošolci se vdaajo in spoznajo: človeku je pravzaprav potrebno zelo malo, da je lahko srečen.

Srednja stopnja:

5. januarja ob 8.55
6. januarja ob 14.05

GROBOVI IN BOGOVI

Na naši stopnji radijske šole še ne moremo govoriti otroku strogo zgodovinsko o naših krajih in ljudeh, lahko pa jim vendarle zelo preprosto pripovedujemo stare zgodbe, iz katerih se jim počasi odpira pogled v preteklost.

Tako bi radi v oddaji Grobovi in bogovi šolarjem v 4. in 5. razredu osmeltke najbolj preprosto pojasnili nekaj pojmov iz arheologije in etnografije.

Izhajali bi iz najdb v starih grobovih, ki so nudili arheologom možnost objavljati podobe iz življenja v pradavnih časih, ko so bili ljudje še docela neuki.

Poleg vere so še vraže; nekatere so ostale do danes. Tudi teh se bomo v naši oddaji spomnili in nekatere opisali. Menimo, da bo oddaja po vsebini še posebej primerna za počeželsko mladino, seveda pa bo tudi zanimala mestne otroke. Oddajo nam je napisala Joža Zagorc.

Višja stopnja:

LOUIS PASTEUR

Čas, ki mu v spominu tiči strahotna industrija smrti fašističnih taborišč, in čas, nad katerim visi senca atomske smrti — bi moral postavljati spomenike bojevnikom za življenje. Vsem tistim malim in neznanim, ki dan za dnem bde nad življenjem in zdravjem prav tako malih in neznanih ljudi, še bolj pa tistim, ki so z velikim dejanjem rešili življenje milijonom.

Takih zgodb danes ni malo. Poznamo zgodbo o cepivu proti otroški paralizi, odkritju sulfanilamida, penicilina in vrsto drugih, zato pa tudi starejše ne vznemirjajo nič manj. Ena takih je o steklini, pravzaprav o francoskem kemiku Louisu Pasteurju. Cepivo proti vraničnemu prisadu in proti steklini sta najvišja vzpona njegovega plodnega življenja.

Začel je svojo pot znanstvenika,

Nižja stopnja:

STOG SNEGA V ZASNEŽENEM GOZDU

Cemu in za koga stog sena? Za tiste, ki jim debela snežna odeja preži z lakoto, da bi se laže prebili skozi trdi čas. Naša oddaja bo torej pripovedovala o življenju v zimski naravi.

Dedek in Milan sta postavila kramlnico za ptičke. Pa zanima fantiča, kaj neki počno zdaj druge živali, kako si pomagajo tiste v gozdu.

Dedek mu pripoveduje o ježu, o polhu, medvedu in jazbecu, torej o tistih, ki najhujše dni predremljejo v toplem brlogu.

Kar pa daje fantu misliti, so predvsem tisti gozdni prebivalci, ki nimajo toplega brloga, ki najdejo pozimi bore malo hrane, kdaj pa kdaj tudi nič. Zato ga povede dedek v zasneženi gozd.

Za Milana je pomenil sprehod v zimski gozd veliko doživetje in zato bo dedkovo kramljanje povedalo tudi mladim poslušalcem marsikaj zanimivega in novega.

Srednja stopnja:

12. januarja ob 8.55
13. januarja ob 14.05

PAJAC IN PETER

»Vse kar je prav, ampak neke je le razlika med otrokom in pobalinom,« pravi neke med tekstom avtor oddaje. Gre namreč za problem, kako vzgojiti v otroku čut, da ve pravo mero, da pogodi ob pravem času tisto mejo, prek katere ne sme, če hoče ostati dostojen, tovariški, obziren; in kako ravnati, če otrok to mero zgubi ali če mejo prestopi. V zvezi s tem zadnjim nakaže avtor droben, a prisrčen prijem: otrokovo vest predstavlja pajac, nepomembna igračka. Peter je sicer fant, ki že hodi v šolo in torej ve, da nagačena lutka ne more uravnati njegovega dejanja in nehanja. Pa mu je igračka iz detinskih let vendarle ostala vse do zdaj omen ob njegovih drobnih pregreških (če so domači zvedeli zanje). Še malihnega pobiča so starši namreč navadili, da je pajac »izginitel«, če je Peter storil kakšno nerodnost, in ga s tem brez plobe besedi opozorili, naj gre vase in popravi, kar je bilo narobe.

Tokrat se je Peter junačil pred Andrejem, ki je prišlek v razredu. Posmehuje se njegovim zadregam, norčuje se iz njega in na koncu ga še nabunka. Vse se zaplete tako, da

5. januarja ob 14.05
7. januarja ob 8.55

čuti Peter vedno bolj, da ni ravnal prav, da je delal Andreju veliko krivico. Tesnoba ga vedno bolj muči, muči ga še v sanjah. Reši ga šele mamina pravljica in razgovor z mamino.

Zgodbico o Petru in pajacu smo vključili v naš program z željo, da se tako pogovorimo z otroki v šoli tudi nekoliko o njihovem notranjem življenju in o odnosih med sošolci in tovariši.

Višja stopnja: 12. januarja ob 14.05
14. januarja ob 8.55

TRANSPORTNA SREDSTVA: AVTO

V tej oddaji, tretji v ciklu o transportnih sredstvih, avtor pokaže razvoj avtomobilske tehnike.

Ta razvoj je šel od neboljnih parnih kočij, ki so morale na nekaj deset kilometrov ustavljati, da so zopet načrpale vodo, prek prvih poskusov Deimlerja in Benza, da bi uporabili motor na notranje zgorevanje v cestnih vozilih, pa tja do Forda.

Henry Ford je tisti, ki je ustanovil prvo avtomobilsko industrijo. Po njegovi zaslugi avtomobil ni bil več senzacija in igračka bogatinov, ampak je postal ljudsko vozilo. To je Ford dosegel tako, da je vpeljal velikoserijsko proizvodnjo avtomobilov.

Oblika in hitrost, udobnost in varnost avtomobilov so se izpopolnjevale, prav tako pa se je spreminjala tudi proizvodnja avtomobilov. Velikoserijska proizvodnja je vse bolj in bolj avtomatizirana in v tako tovarno nas bo popeljal konec oddaje. Pripravil jo je ing. Tomaž Kalin.

Srednja stopnja:

19. januarja ob 8.55
20. januarja ob 14.05

JURI KOZJAK

Več kot osemdeset let je minilo od smrti Josipa Jurčiča.

Res je, da današnjim potrebam in današnjemu okusu Jurčičeva romantično-realistična pripovedna usmerjenost ne ustreza docela, vendar nas ogreje, saj je pristno naš, pristen izsek iz naše narodne preteklosti.

Pred poslušanjem bi bilo prav, če bi šolarjem označili življenjski in pisateljski položaj Josipa Jurčiča in zgodovinsko ozadje, na katerem je zasnovana romantično obarvana in z naključji prepletena povest o slovenskem janičarju.

Delo je že pred leti priredil za radio Vasja Ocvirk.

Višja stopnja:

19. januarja ob 14.05
21. januarja ob 8.55

O SLOVENSKI KNJIŽEVNOSTI PO ZADNJI VOJNI II

Druga oddaja o povojni slovenski književnosti pripoveduje o značilnih dogodkih v naši družbeni ureditvi okrog leta 1950 in o tem, kako se začne mladi rod pesnikov in pisateljev osamosvajati, kako izda prve pesniške zbirke in prve knjige povesti, na oder pa postavi tudi prve igre. Najbolj zanimiva je pri mlajšem rodu tistih let poezija, starejši ustvarjalci pa pišejo zanimivejšo prozo — Kosmač, Juš Kozak, Kocbek in drugi.

7.12. ob 11.40 in 15.20

HLADNA VOJNA IN FUNKCIJA JUGOSLAVIJE V OZN

Avtor Vlado Benko, redaktor Marko Marion. Snov je namenjena 8. razredu osnovne šole. Pojmi: hladne vojne, blokov, koeksistence, vpliv Organizacije združenih narodov bodo obdelani v zgodovinskem obdobju po drugi svetovni vojni s posebnim poudarkom na vpliv Jugoslavije na miroljubno sožitje med narodi.

Ob dramatičnih dogodkih, ki jih je imela hladna vojna, je avtor v zgodovinskem zaporedju nanizal mnogo jasnih dokumentov.

14. 12. ob 11.40 in 15.20

100. OBLETNICA INTERNACIONALE

Avtorja dr. Marijan Britovšek in prof. Vinko Trček, redaktor Jožica Weingerl. V letošnjem letu, ko praznujemo pomembno obletnico internacionalne, bomo s šolsko uro dopolnili pouk zgodovine zadnjega razreda osnovne šole in predstavili dogodke ob akcijah internacionalne: odprava suženjstva v Ameriki, boj irskega naroda za nacionalno samostojnost, poljsko vprašanje, delavsko gibanje v Franciji in seveda tudi v Angliji. Vpliv Marxa na delavsko gibanje in jasna misel, ki jo je prav ob internacionali izpovedal, bo

ponovno zaživel v naši oddaji. Poizkušali bomo potegniti tudi nekaj konkretizacij problematike delavskega gibanja, ki traja še danes.

21. 12. ob 11.40 in 15.20

JUGOSLOVANSKA LJUDSKA ARMADA

Avtor polkovnik Šešić, redaktor Marko Marion. Današnja ljudska armada poznamo kot čuvarico naših meja, kot vedno pripravljeno enoto za pomoč pri najtežjih nesrečah, kot izredno uspešne delavce najnapornejših del, kot šolo kadrov in kot močno in prepričljivo oblikovalko domovinske zavesti. Poznamo dejavnost armade tudi po njenih kulturnih nastopih.

Kako je nastala tako urejena armada? Kdaj je nastala? Kakšna je njena ureditev? Precej vprašanj, na katera naša šolska mladina še ne ve odgovora. Ob prazniku JLA uvrščamo šolsko uro s to tematiko, da najmlajšim mladincem odgovorimo na ta vprašanja in jim učvrstimo pojem o narodnosvobodilni vojski, v katero so v času NOB vstopili najboljše sinovi naših narodov iz prvinskega nagona po svobodi, katere oblike so se sicer spremenile, pa zato niso nič manj pomembne. Odpor do vojaške suknje izvira pri nepoučenih ljudeh predvsem iz nerazčiščenih pojmov in vsakokratni generaciji je treba stvari pojasniti.

Partizan

28. 12. ob 11.40 in 15.20

KOPLJI POD BREZO

Trilogijo pod tem naslovom smo pred leti gledali v naših kinematografih. Iz trilogije smo vzeli prvo zgodbo po noveli Prežihovega Voranca. Povabili bomo pred kamero prof. Sušnika, ki je Voranca dobro priloga Radio in šola PD Brez 6 poznal, da bo obudil spomine na velikega pisatelja, ter Franceta Kosmača, režiserja filma, da nam bo razložil, kako je film oblikoval. Oddaja bo le delno poučna. Predvsem naj bi prispevala k prazničnemu razpoloženju.

4. 1. 1965 ob 11.40 in 15.20

AERODINAMIKA

Avtor ing. Jože Dolničar, redaktor Marko Marion. V dobi tehnike in industrijskega oblikovanja, ko naj bi vse stvari okoli nas imele bolj ali manj aerodinamično obliko, ne bo odveč, če spoznajo učenci zakonitosti aerodinamike na mnogih rezih in prerezi, na uporabnosti teh linij, ki jih je človek našel ob primerih živalskega sveta in jih uporabil za mnoge svoje izdelke. Ne samo estetska linija, temveč tudi njena funkcionalnost naj prodre v učenje.

Namen oddaje je predstaviti to vejo fizike in povezati znanje o gibanju plinov z možnostmi za praktično izkoriščanje tega znanja.

Da bi bila oddaja privlačna, bo pojasnjevanje naravnih zakonov o gibanju plinov teklo vzporedno s prikazom uporabe v letalstvu. Pojasnila bo naslednje pojave: laminarni in turbulentni zračni tok in razlika med njima, zračni upor, razlika pritiskov, ki povzroča vzgon v zraku, lastnosti plinov v gibanju.

Pripomočki pri izvedbi televizijske šolske ure bodo kratki izseki iz filmov in vrsta poskusov. Filmi bodo pokazali praktične primere o proučevanju lastnosti delov letal v vetrovnih tunelih in v zraku. Poskusi bodo s pomočjo vetrovnika in tehnice za meritev upora in vzgona v zraku pojasnili delovanje gibajočih se plinov na različne oblike, od nerodnih do najbolj aerodinamičnih.

Ob šolski tvarini za 7. razred bodo torej učenci seznanjeni v tej šol-

ski uri z zakonitostmi letalstva, podmornic, čolnov ind. ter seveda tudi z zakonitostmi, ki spremljajo pojav plavanja.

11. 1. ob 11.40 in 15.20

ELEKTRIČNA NAPETOST IN TOK

Avtor ing. Jože Dolničar, redaktor Marko Marion. Doba elektrifikacije je za sodobni svet samoumevni pojem in že otroške igrače so elektrificirane. Ker se posebno mladi zelo radi igrajo z elektriko, smo uvrstili to šolsko uro v program z namenom, da z mnogimi poizkusi in primeri opozorimo na koristnost in nevarnost električne energije, na prvo pomoč pri poškodbah z električnim tokom.

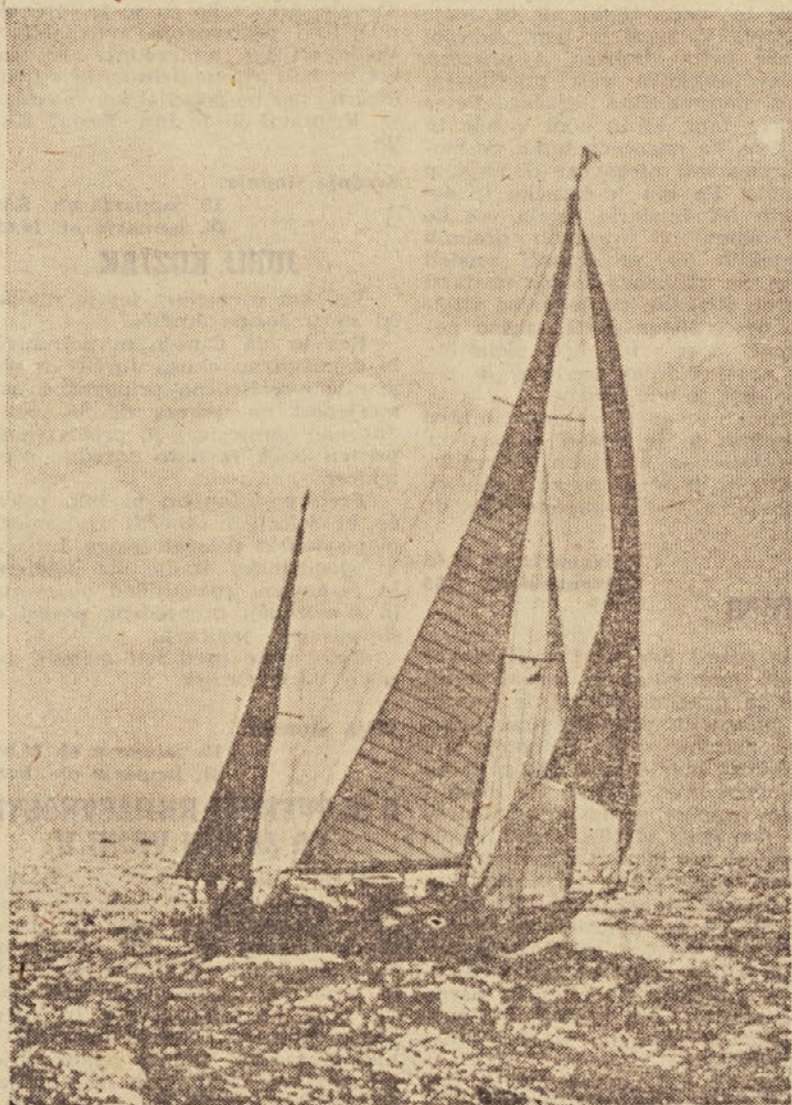
Oddaja bo pojasnila obe osnovni količini v znanju o elektriki. Stavljena bo takole: V uvodu se bomo pogovorili o tistih izrazih, ki jih vsak dan srečujemo, o voltu, amperu, kilovatni uri in podobno. Najpreprosteje bomo pojasnili napetost na primeru običajne baterije, kjer bomo pokazali tudi, kako izmerimo enosmerno napetost. S pomočjo osciloskopa si bomo ogledali razliko med enosmerno in izmenično napetostjo in pojasnili prednosti oziroma slabosti ene in druge. Priključitev neke napetosti na košček žice nam pokaže, da se ta segreje in zgori. Kaj je vzrok za segrevanje žice? Odgovor nas pripelje do električnega toka in pokazali bomo, kako ga lahko izmerimo. Pogovor o žici oziroma o drugih snoveh, po katerih teče tok, nas pripelje do pojma upora. Poiščimo zvezo med temi tremi količinami: Ohmov zakon. Se enkrat si ogledamo merske enote za napetost, tok in upor in dogajamo še iste za električno delo.

Oddaja je namenjena 8. razredu.

18. 1. ob 11.40 in 15.20

OGLJIK

Avtor dr. ing. Drago Kolar, redaktor Jožica Weingerl. Iz kemije smo vzeli poglavje o ogljiku, ki ga bo za 8. razred ilustrirala oddaja predvsem, kje najdemo ogljik v naravi, kako ga pridobivamo in kako ga uporabljamo.

Jadralica

Prvo dvojezično slovensko in madžarsko berilo

Prosvetne delavce v Sloveniji bo prav gotovo zanimala prva dvojezična slovensko-madžarska čitanka za dvojezične šole, ki so stekle v Prekmurju že pred nekaj leti. Vsekakor ni bila v literaturi didaktike doslej znana taka dvojezična metoda, ko naj v isti uri učenci dveh narodnosti govore v svojem materinem in drugem jeziku.

Septembra letos je izšlo v Ljubljani pri Drž. založbi Slovenije Drugo berilo — Második olvasókönyv, ki nosi že dvojezični naslov. Sestavljavci knjige so se znašli kar pred težko nalogo; izpeljati didaktično učno snov za drugi razred osnovne šole in prilagoditi jo za dvojezični pouk. Treba je poudariti, da so se sestavljavci (Bela Horvat, ped. svetnik v Murski Soboti, in učiteljici na dvojezični Soli Gizela Horvat in Gizela Kasas) uspešno lotili izpeljave programa. Bistveno za berilo je, da daje enakovredno mesto slovenskemu in madžarskemu tekstu. Po vpeljavi razlik v slovenski abecedi, ki je ne pozna madžarska (črke: s, š, ž, z) in spet za slovenske otroke osvojitve samoglasnikov in soglasnikov, ki so samo v madžarski abecedi (a, á, é, ê, s, í, ó, ő, ú, ü, cs, ű, ű, zs, ny, gy, ly, ty) prehajajo sestavljavci k vsebini knjige. Razdeljena je na 19 poglavij. Iz kazala — tartalomjegyzék, je razvidno, da so tudi poglavja naslovljena slovensko in madžarsko, vendar ne s prevodi, temveč vsebinsko dajejo enako razlago; npr. 11. poglavje: Pomlad — Ebrad a természet (= Pomlad se budi) 14. poglavje: Delu čast in oblast — A munka tisztesít (= Delo plemeniti) itd. Natančneje omenjam 8. poglavje: Ura teče, nič ne reče — Új erővel az új esztendőbe (= Z novo močjo v novo leto). Poglavje, ki obravnava vprašanje časa, Ura (Utva); Vstop v novo leto, Köszöntő — madžarska narodna; Pesmica o dedku Mrazu (Janeza Mohorja) in še v madžarsčini; Pravljica o materi — letu z otroki; pomladjo, jesenjo in zimo in vnučki januar — itd.; Esztendő anyóka, Veseli koledniki (O. Zupanič); Naštet mesece — Hónap soroló (Csanádia Immreja); in Popotniki — prizorček Ele Peroci, jasno kaže na sistem knjige.

Druga poleg druge se vrste pesmi, berila v slovenskem in spet madžarskem jeziku; to prepletanje je vsebinsko. Knjiga daje enakovredno spoznavanje pridobitev zgodovine in kulture slovenskega in madžarskega naroda. Poleg tega, ko bogati slovenski otrok obzorje domačega kulturnega območja, bo spoznaval hkrati kulturo madžarskega naroda in to v originalu v madžarskem jeziku in obratno; s tem pa je doseženo razumevanje in vrednotenje kulturnih dobrin obeh narodnosti. Poleg domačih avtorjev: Stritarja, Jenka, Kosoveca, Murna, Zupaniča, Kranjca, Godine, Grudna, Bevka, Seliškarja, so zastopani madžarski avtorji: Szabó, Petőfi, Gárdonyi, Móra, Veres, Móricz, Weöres, Gazdag, Tompa, Madžarska nacionalna kultura je enakovredno tretirana. Poglavlja si sledijo: 1. Odrpta spet so šolska vrata. 2. Svet, ki nas obdaja. 3. Sonce čez hribeček gre. 4. O živilih. 5. Preko logov in gozdov. 6. Ura teče, nič ne reče. 7. Zima, zima bela. 8. Naše zdravje. 9. Skozi trpljenje v svobodo. 10. Babica pripoveduje. 11. Pomlad. 12. Na polju in travniku. 13. Teče mi, teče vodiča. 14. Delu čast in oblast. 15. Varno potujmo. 16. Maršal Tito. 17. Klas zori. 18. Vesele urice. 19. Ko pa šola mine.

Cepprav se drugo berilo drži v glavnem programu za 2. razred osnovnih šol v Sloveniji, se ji čuti prekmurski nadih (krajci Lendava, dela Kranjca, Godine, ilustracije v berilu so delo Lajčaja Pandurja, prekmurskega rojaka, slikarja). 2. berilo bo dobro služilo učencem pri govornih vajah, pismenih nalogah, jezikovnih vajah, vendar bo uspeh pouka odvisen še vedno v veliki meri od učiteljeve iznajdljivosti, prehod od slovenskega teksta na madžarsko in v obratno. Berilo je natisnila tiskarna ČZP Ljudska Pravica v Ljubljani, madžarski del knjige pa je bil tiskan v tiskarni »Minerva« v Sobotici. Nekoliko motijo naglasne napake v madžarskem tekstu.

Dvojezične šole v Prekmurju, v krajih Centiba, Dobrovnik, Dolina, Domanjševci, Gaberje, Genterovci-Radmožanci, Hodoš, Kopca, Lakoš, Lendava, Mostje, Motvarjevci, Petišovci in Prose-

njakovci s pridom uporabljajo 2. berilo, od prej pa že prvo čitanko, ki je izšla 1959 za madžarski prvi razred, in ker je natis dvojezičnih čitanki otežkočen, zaenkrat še šapirografske izdaje berila za višje razrede.

Pravkar je v Murski Soboti izšlo Četrto berilo za dvojezične osnovne šole: Negyedik olvasókönyv vegyes, magyar és szlovén tananyelvű iskolák részére. Murska Soboti 1964. 183 str. 80. Sestavljavci so: Horvat Bela, Kováč Aranka, Pal Marijeta, Potočnik-Koren Ivanka, Szomi Pal, Zekš Jože. Sledita še šapirogrfski izdaji čitank za 3. in 5. razred, dokler tiskarna ne bo uspešno natisnila berila.

Pomembnosti take dvojezične čitanke ne bom poudarjala, vsekakor je najvažnejše, da se v berilu madžarska nacionalna kultura enakovredno tretira kot slovenska in da je z dvojezičnim berilom oz. dvojezično šolo omogočena harmonija med narodoma, v vzgojnem pogledu pa se pogloblja sožitje med slovenskim in madžarskim narodom.

Niki Brumen

Cvetko Budkovič: Glasbena zgodovina I

Pouk glasbene zgodovine, ki je že nekaj časa uveden tudi na gimnazijah, pomeni za estetski razvoj okusa in pristno doživljanje glasbe izredno vlogo. Vendar se tega pri nas še mnogo premalo zavedamo. Res pa je tudi, da so za pouk glasbene zgodovine potrebni številni pripomočki, brez katerih si uspešnega pouka niti ne znamo predstavljati. Brez gramofona, zelo bogate diskoteke ali številnih magnetofonskih trakov je tak pouk že v začetku obsojen na neuspeh. Problem je tudi z literaturo. Za gimnazijo so sicer izšla lani skripta, kaj drugega primernega pa tudi ni dobiti. Tako je razmnožena izdaja Glasbene zgodovine I izpod peresa prof. Cvetka Budkoviča vsaj nekoliko zamašila vrzel.

Budkovičovo Zgodovino je izdala Delavska univerza Ljubljana.

na-Vič-Rudnik razmnoženo kot skripta. Kar je pri tem učbeniku predvsem simpatično, je njegova preglednost in točna sistematizacija. Snov je urejena historično-kronološko in upošteva sodobne poglede na periodizacijo stila, oriše na kratko duhovni profil posameznih stilnih obdobij pa tudi družbenoekonomske razmere. Zelo plastično in natančno so prikazane razne glasbene teorije, kompozicijske tehnike, ki jih avtor ponazarja s shemami. Pri tem učbeniku vidimo, da ga je pisal človek iz prakse. Omejeni obseg je vplival na večših velikost strjenost in jedrnatost ugotovitev. Kljub temu pa so nekatera razdobja, ki smo jih doslej mnogo prehitro prehajali, obdelana dovolj podrobno (npr. Prvotne družbe in stara civilizacija, Antika, Rimljani in nastop krščanstva ter Romanika). Včasih moti nekoliko prepogosta uporaba tujk (npr. dieptalni filozofski radikalizem na str. 47, da omenim le en primer). Morda bi bilo dobro nekatere izraze sproti razložiti ali pa dodati celo majhen slovarček.

Poseben problem se odpira ravno pri proučevanju dob, ki jih obravnava Budkovičeva Zgodovina zaradi primerne zvočne ilustracije. Na vsakem koraku namreč manjkajo zadovoljivi posnetki glasbe prvih krščanskih stoletij in srednjega veka. Napotilo za reševanje tega problema najbrž ne bi bilo odveč. Ob tem naj opozorim na italijansko zbirko »Storia della musica«. Vsak teden izide en zvezek te zbirke s po eno ploščo. Predvidenih pa

je več kot 100 plošč. Podjetja, ki se ukvarjajo z izvozom plošč, pa bi bilo potrebno zainteresirati za nabavo večjega števila plošč s staro glasbo. Le na ta način bo pouk glasbene zgodovine zares dosegel svoj cilj.

Cepprav so skripta zasnovana

P. K.

Kurirček št. 2-3

V zadnjih dveh številkih te revije za otroke nadaljuje svoje zgodbe Leopold Suhadolčan, Karol Grabeljšek in Ivo Zorman. Posamezne zgodbe so izšle že v treh nadaljevanjih, tako da že vemo »za kaj gre«. Suhadolčanova nosi naslov Devet ognjev za deset fantov, iz katerega že lahko razberemo zgradbo besedila, ki je podobna zgradbi Dekamerona oziroma Chaucherjevih Canterburyjskih zgodb, to pomeni, da posamezni člani skupine (pri Suhadolčanu deset tabornikov) pripovedujejo svojo »povest«. Seveda pa je primerjava z omenjenima svetovno pomembnima deloma skrajno formalna in sem jo omenil le zaradi nazornosti. Po vrednosti pa je ta tekst slab, slabši od prejšnjih. Suhadolčanovih mladinskih zgodb in črtic. Prav primitivna je »Borisova zgodba o zgodovinski nogometni temi in o...« v tretji številki. Avtor nam kar dvakrat pripoveduje isto zgodbo; prvič resnično, kot se je zgodila, drugič pa z Borisovimi »dodatki«, ki pa so premalo duhoviti, da bi nas pritegnili.

Pri Grabeljškovih Dolgih poteh začutimo na trenutke iskreno izpoved in avtorjevo prizadevnost (odlomček, kako je padel Friškovec), vendar je njegova zgodba sestavljena iz epizod, ki nimajo veliko skupnega; ker ni rdeče niti, ne pričakujemo, kaj se bo zgodilo v naslednjem nadaljevanju. Pač pa dajo slutiti tri nadaljevanja teksta Iva Zormana — Najlepša pomlad — prijetno in napeto zgodbo. Pripoveduje o dečku in očetu, ki je poslušen uradnik, ki iz strahu pred Nemci pozabi, da je Slovenec. Zgodba napoveduje »bojo med očetom in sinom«.

V drugi številki lahko preberemo še malo »učiteljsko sentimentalno« Filipičevo Zgodbo o Kristofu, hruški in sprejemu v Pionirsko organizacijo. Pripoved moti pretirana čustvenost, pa tudi vzgojno se mi ne zdi vse v

redu, tisto s podarjeno hruško namreč. Črtici Admiral Nace in Miškove sanje (Jože Zupanič in Marička Znidaršič) sta komaj omembe vredni, pač pa nas preseneti Aleksa Mikič s svojo napeto zgodbo Deklica s plakata v prevodu I. Z.

V tretji številki pa se poleg omenjenih nadaljevanj srečamo s povprečno črtico Skrijte otroke na varno Ele Peroci. Besedilo je preprosto, a dovolj zanimivo. Odlomke iz knjige Oskarja Hudalea Zgodbe o bombažu je zanimiv in čustveno prizadene. Kljub temu, da mu nekaj strani kasneje sledi Hudalesovo pojasnilo, kako je knjigo napisal, bi veljalo že v besedah v oklepaju napisati letnico, saj ne bodo vsi prebrali (sicer ne preveč potrebnega, samozavestnega) avtorjevega pojasnila in jim ne bo takoj jasno, da se zgodba dogaja v preteklosti. Ivo Zorman je prevedel tudi besedilo Dušana Kostića Dogodek v Ljuti, ki govori o strahotah četnikov. Besedilo je napisano realistično, skoraj naturalistično, čeprav se mi to ne zdi narobe.

Poezija je spet v manjšini. V drugi številki je samo ena pesmica, ki je sicer topla in nežna, a sila povprečna. To je Milena Batič Pismo. Nekoliko deklaracijsko izven pesem v tretji številki Republiki v čast. Težka je, prevedel jo je Cvetko Zagorski po Stanku Rakiti. V tej številki najdemo še pesmi Gitice Jakopin Moj sin, moj sin in Vojana Arharja Uporni osel. Prijetnejša je Arharjeva, čeprav neprijetno spominja na njegovo pesem o muli v prejšnji številki. Le zakaj so vse pesmi na to temo, razen Arharjevih, takó čustvene; otroci bi gotovo radi brali tudi pripovedne pesmi na to temo.

S tem je leposlovni del zaključen. V vseh letošnjih številkah so prijetni Spomini na partizansko šolo Marjance Seme, ki zapuščajo v nas vzdusje tistih časov. Marija Vogelnik spet prijetno kramlja o Švedski, Italiji... ter o otrocih po svetu. Ostali prostor izpolnjujejo zanimivi in včasih prav kvalitetni prispevki pionirjev, Javka za uganke in še kaj. Ilustracije Jožeta Ciuhe, Marjance Jemec, Ančke Goddec... so kot zmeraj najmanj solidne. Med ilustratorji pogrešamo letos Iva Subica.

Zunanja oprema Jožeta Ciuhe pa je prijetna za oko in srce. Take bi morale biti opreme za naše šolarje.

Tone Partljič

O DISKREDITIRANI VELIKI ZAČETNICI

Privrženci in zagovorniki modnih krikov (razen šolnikov) se utegnejo že samemu naslovu ironično posmehovati, češ: piko-lovstvo in formalizem! Toda, saj tu ne gre le za modno širokogrudnost gledanja na grafično estetiko: stvar ima svojo globljo, pedagoško »bolečino« in o tej želimo povedati nekaj besed.

Učence in osnovni šoli učimo spoštivati in dosledne rabe velike začetnice. Da jim le-ta preide v meso in kri, imamo dovolj opraviti, saj vemo, da jih pravilna pravila vzlic življenjsko neposrednim obravnavam notranje dosti manj angažirajo kakor druga področja slov. jezika, n. pr. spise in književnost. Zato nam delajo prav slabe usluge pisavci ekstravagantnih napisov in reklam, ki v filmih, časopisih, revijah, na lepkih in še kje iz neobzdrane težnje po izvirnosti z malo postavljajo lastna imena z malo začetnico, kadar se jim zahoče. Če torej učenci bero naslove: Ljubljana, slovenski, vilko ukmar, Jože zupan itd., jih taki zapisi kar se da sugestivno zavajajo k »pregrešni« želji, da bi takšno svobodo brez negativnih posledic smeli uživati tudi oni. Kaj more biti zanje v tem smislu bolj zapeljivega, kot je na pr. transparentna filmska reklama sredi Ljubljane »Ne joči peter?« Ta naslov je namreč stavek, zapisan nedosledno, t. j. z očitno modno muhavostjo reklamnega aranžerja. Kdo naj bi mu verjel, da je rabil veliko začetnico pri prvi besedi zavestno po pravopisnem pravilu, če je pa lastno ime namenoma pisal z malo? Ali nima s tem poudarja Petrovo otroštvo? ... Gotovo ne. Obe začetnici: N in p hočeta biti psihološko pogojen reflektor, ki naj zapisani vsebini stopnjuje dražljivost in očitnost. Toda, ali misli avtor transparenta, da take napise naši šolarji ogledujejo le s »filmskimi« očmi in z obzirno prizanesljivostjo do kršitelja pravila? Aranžer izveška se tudi ne more opravičevati kakor uredniki časopisov in založb, ki se odločajo za te anomalije iz grafično estetskih razlogov, češ da je v tekstih, ki slede naslovom, glede rabe velike začetnice »pravi-

vič zadoščeno« s tem, da se imena tem pišejo pravopisno, toda takih tekstov zlasti mlajši šolarji navadno ne berejo.

Globoko sem prepričan, da bi film ne bil deležen nič manjšega obiska, če bi bil na transparentu pisan z veliko. In: ali izžarevajo umetniška dela vilka ukmarja ter jožeta zupana sugestivne moč od ustvaritev V. Ukmarija in J. Zupana? Če uredniki in aranžerji takšno ravnanje branijo kot utemeljeno pravico, gre pri tej pravici natančno za isto početje kot pri kreatorjih oblačilne mode, ki odrekajo, da se pas pri plašču spreha od svojega naravnega mesta gor do lopatice in dol do kolena. Menim, da bi v pisavi podobnih norčavosti ne smeli trpeti oziroma odobravati.

Učenci, ki bi svobodo grafične reklame radi izkoristili za svojo lastno rabo, nas v isti sapi tudi upravičeno vprašujejo po razlogih zavestnega odstopanja od pravil. Prisiljeni smo jim odgovorjati, da je to pač pojav, ki ga, čeprav je negativen, naša kulturna javnost tolerira kot lov za modnimi učinki v nesrečno »srečnem« času divje zagnanega tempa življenja, ki nervozno begajočemu človeku ne daje več toliko časa, da bi v miru prebral pravilno zapisan naslov in zato mu je potrebno iskati rafinirano dražljivo obliko — za vsako ceno. Tudi ta pojav spada k splošni sodobni neizprosnosti modi, ki v imenu svobode često načrtno ruši, kar je sicer logično in naravno.

In kako se more ob tem počutiti šolnik, ki mora vsak hip stati v središču utripajočega življenja? Nekako tako kot Alkibiada pes, ki mu je gospodar odsek rep iz neugane želje po senzacijah.

Zaključek? V zavesti naših šolarjev se bo pomalem oblikovalo mnenje, da je velika začetnica pravopisni zakon, lahko pa tudi ni. In nemara bomo nekega dne takole učili: lastna imena se praviloma pišejo z veliko začetnico, lahko se pa nanjo tudi poživžigamo.

Življenje je razvoj, ki mu je podvržen tudi jezik in vse, kar

je z njim v zvezi, torej utegne primesti prihodnjim rodovom marsikaj, čemur bi se danes še čudili. Za zdaj pa vendarle smemo trditvi vsaj to, da anomalije v pisanju sicer nimajo trajnejše vrednosti kot na primer absurdi abstraktnega slikarstva, toda z razliko, da nam zablode abstraktistov v šoli ne povzročajo posebne škode, ekstravaganca pisavcev pa nepotrebne motnje in občutek, da nam s »premišljenim« ravnanjem delajo škodo prav tisti, ki bi nam morali pomagati.

Janez Lampič

Dr. A. Vadnal: Matematika za 4. razred gimnazije

Med težko pričakovanimi učbeniki za matematiko v reformirani gimnaziji je pred kratkim izšel učbenik »Matematika za 4. razred gimnazij« prof. dr. Vadnala. Ta učbenik je poleg Krizničeve »Aritmetike, algebre in analize« drugi učbenik po vrsti, ki je sestavljen po novem učnem programu za gimnazije in bo tako vsem pedagoškim delavcem s področja matematike kar najbolje služil, zlasti pa še v prihodnjih letih, ko bo reformni proces zajel že tudi četrty razred.

Gradivo, ki ga obravnava knjiga, je razdeljeno na pet poglavij: Matematična indukcija, zaporedja, funkcije, diferencialni račun ter integralni račun. Zadnja tri poglavja zavzemajo večji del knjige, kar je tudi povsem razumljivo, saj obravnava funkcije in vprašanja, ki so s funkcijami neposredno povezana in predstavljajo prvo osnovo za študij in razumevanje višje matematike, s katero bo imela opravka precejšnja večina gimnazijcev pri poznejšem študiju. Avtor je uspel združiti v enoten tekst nekoč strogo ločena poglavja iz algebre, trigonometrije in analitike in tako dal dober učbenik za pouk matematike v zadnjem razredu gimnazije. Določena poglavja sicer že posegajo v program višje matematike, ven-

dar primerno izpeljani zakoni, pravila in definicije podajajo gradivo dijakom na povsem dostopen način in obliko, s čimer pa seveda ni porušena stroga matematična doslednost in natančnost. Prav zato pa predstavlja Vadnalov učbenik brez dvoma lepo obogatitev srednješolske strokovne matematične literature.

V tekočem šolskem letu učbenika profesorji matematike prav gotovo še ne bodo mogli v celoti uporabljati, ker delajo še po starem programu, v veliko pomoč pa jim bo prihodnje leto, ker imajo zbrano v njem kompletno po programu predpisano snov matematike.

V. P.

ZALOŽNIŠKO GRAFIČNO PODJETJE

MLADINSKA KNJIGA
LJUBLJANA, Titova cesta 3

RAZPISUJE honorarno mesto

glavnega urednika revije CICIBAN

Nastop dela možen takoj ali po dogovoru

Interesente vabimo, da pošljejo ponudbe z opisom dosedanjega dela upravi založbe, Ljubljana, Titova cesta 3

PO ZELO ZNIŽANIH CENAH nudi

● KOMPAS

svoje moderne turistične avtobuse za AVTOBUSNE PREVOZE IN IZLETE šolske mladine in kolektivov prosvetnih in znanstvenih delavcev.

● KOMPASOVE

moderne turistični avtobusi so znani po svojem udobju, ki ga nudijo potnikom, in zato je potovanje z njimi prijetno v vsakem letnem času! Za kratke enodnevne izlete šolske mladine imajo

● KOMPASOVE

poslovalnice že pripravljene programe. Ponudbe in ostale informacije zahtevajte v poslovalnicah

● KOMPASA,

ki sprejemajo tudi naročila.

Državna založba Slovenije

opozarja na naslednje knjige:

IZBRANA POGLAVJA IZ PEDAGOGIKE

Obravnava vseh pomembnejših poglavij iz pedagogike. Napisali dr. Stanko Gogala, dr. Vlado Schmidt, dr. Leon Zlebnik, Marica Dekleva, Vladimir Cvetko, Gustav Silih in drugi. Cena 1900 din

Josip Demarin

POUK ZGODOVINE V OSNOVNI SOLI

Prvo delo te vrste, sistematična obravnava vseh vprašanj, ki zadevajo poučevanje zgodovine. Cena 1600 din

Luka Kramolc

MLADINA POJE — II. del

Pesmi so namenjene učencem višjih razredov osnovnih šol. Zbirka obsega nad 130 pesmi po obsegu od sedem do deset tonov. Uporabna za šolsko delo in za mladinske zборе. Cena 700 din

Mladinski pevski festival v Celju

Od 4. do 6. junija 1965 bo v Celju četrti mladinski pevski festival. Namen te manifestacije jugoslovanske zborovske poudarjalnosti je širjenje mladinskega zborovskega petja in zborovske ustvarjalnosti, pa tudi naravno dvigovanje kvalitete zborovodij. Festival naj bi tudi »vzbujal ljubezen in pravilno vrednotenje glasbene umetnosti ter tako z glasbo etično in estetsko oblikoval mladino«.

Novi filmi

- Posojamo naslednje poučne filme:
- 102 OTROCI INDIJANCEV IZ RODU NAVAHO — čb. 130 m
Življenje indijanskih otrok v času selitve iz zimskih prebivališč v letne domove.
 - 109 NARAVA NA POČASI PREDJANEM FILMU — čb. 120 m
Film pojasnjuje, kako se s počasnim predvajanjem učimo o življenju v naravi.
 - 135 PO ROMULU SLEDI — čb. 130 m
Zidovi okrog Palatina, zgrajeni s stoletij pred našim stletjem, označujejo mejo med zgodovino in legendo.
 - 149 MARLIVA INDIJANSKA DRUŽINA — čb. 160 m
Prikazuje življenje nekega indijanskega plemena.
 - 151 OTROCI ESKIMOV — čb. 130 m
Življenje Eskimov in njihovih otrok na otoku Nunivak ob obali Aljask.
 - 153 ETRUSKANSKI SPOMENIKI — čb. 110 m
Film nas spozna z umetnostjo Etruscanov, predvsem s freskami, ki govore o njihovem načinu življenja.
 - 155 GOTSKA UMETNOST V FRANCJI — čb. 100 m
Polno življenja in moči se je gotsko kiparstvo razvilo iz gotske arhitekture.
 - 157 PODOBE IZ ILOVICE — čb. 130 m
Najstarejši predmet iz terakote izhajajo iz predhelenske dobe. Podobe so našli v grobovih in kočah na Kreti, Zemnosu in Rhodosu. 200 m
 - 976 EGIPČANSKE PIRAMIDE — čb. 110 m
Film prikazuje egipčanske piramide, ki se danes predstavljajo remek delo arhitekture.
 - 1025 JANSKI LJUBEZNI IZ KAMENE DOBE — čb. 200 m
kamera nas vodi skozi muzej, kjer se spoznamo z življenjem prazgodovinskega človeka, ki je živel pred več kot 25.000 leti.
- POZOR!**
V prihodnji številki bomo objavili seznam novih sovjetskih barvnih risank, ki smo jih pravkar prejeli. Pravičnice risanke bodo zelo razveselile naše najmlajše.
- Naročilnice pošljite na naslov: Sava film — posojevalnica, Ljubljana, Sava film Trubarjeva c. 23/c. Ljubljana

V propozicijah, ki jih je objavil festivalski odbor, je predvideno, da bodo tekmovali zbori v A in B kategoriji. V prvo kategorijo sodijo mladinski zbori do 15. leta starosti (predmaturistična doba), v B kategorijo pa mešani, dekliški in moški zbori (pomaturistična doba — do 21. leta). Zbori lahko štejejo od 40 do 100 pevcev.

Pravico do sodelovanja na celjskem mladinskem pevskem festivalu imajo vsi jugoslovanski zbori ene ali druge kategorije, vendar pa morajo (do 1. marca 1965) poslati prijave. Vsak zbor bo izvajal poleg predpisane skladbe za svojo kategorijo še dve skladbi, ki jih določi festivalni odbor izmed prijavljenih.

Propozicije določajo, da morajo vsi prijavljeni zbori iz Slovenije sodelovati na republiški reviji, ki bo 27. marca 1965 v Celju, kjer bodo izbrani zbori za festival. Tisti, ki žele sodelovati, se morajo do 1. marca prihodnjega leta prijaviti celjskemu MPF. Vsi sodelujoči zbori bodo imeli v Celju brezplačno oskrbo in stanovanje. Najboljši zbori bodo dobili na MPF nagrade po 300.000, 200.000 in 100.000 din. Najboljši zborovodje pa bodo nagrajeni z 80.000, 60.000 oziroma 50.000 din.

Zaradi preureditve šole prodamo po ugodni ceni: 6 miz za zbornico 250 x 120 cm in 48 stolov, več pisalnih miz, šolskih klopi in ostalega šolskega pohištva. Oprema je novejšega datuma in si jo lahko ogledate vsak dan od 8. do 12. ure. Osnovna šola dr. Vita Kraigherja, Ljubljana — Bežigrad, Trg 9. maja 1

Delovna skupnost Osnovne šole Dobrova pri Ljubljani razpisuje prosto delovno mesto za učitelja biologije — kemije — angleškega jezika. Nudimo enosobno družinsko stanovanje, dodatek za stanarino in kurjavo. Z Ljubljano so udobne avtobusne zveze. Nastop službe takoj ali po dogovoru. Razpis velja do zasedbe delovnega mesta.

ZALOŽBA
MLADINSKA
KNJIGA

IZSLE BODO

Pravljice jugoslovanskih narodov

V 10 slikanicah so izbrane najlepše srbske, hrvaške, slovenske in makedonske pravljice in pripovedke:

1. O treh grahih
2. Zlata ptica
3. Siromak in lisica
4. Siljan štrk
5. Jeklenec
6. Dekle, pametnejše od cesarja
7. Vrag in njegov vajenec
8. Pastir, pametnejši od kraljeve hčere
9. Medved in lisica
10. Brata in zaklad

Izšle bodo proti koncu novembra v posebnem etuiju v 10 vezanih in plastificiranih knjižicah, s štiri-barynimi ilustracijami priznanih hrvaških, makedonskih, slovenskih in srbskih slikarjev.

Cena celotni zbirki v etuiju je v predplačilu 2900 din, v prodaji 3600 din.

Ščetkajte svoje zobe in dlesni pravilno in to že po zajtrku, po vsakem obroku in zadnjič pred spanjem. Pri tem uporabljajte »GIBBS zobno kremo FLUOR!«

Knjižne zbirke CANKARJEVE ZALOŽBE tudi na vašo knjižno polico!

Cankarjeva založba je v svojih knjižnih zbirkah »SVETOVNI ROMAN«, »SODOBNI ROMAN«, »BIOS« in »MOZAIK« za leto 1965 spet pripravila vrsto odličnih del iz svetovne književnosti in vabi slehernega ljubitelja lepe knjige, da postane naročnik njenih knjižnih zbirk, ki so si utrdile ugled z lepim, skrbnim izborom in nadvse okusno opremo. V vsaki zbirki bodo izšle po štiri knjige, v »Mozaiku« pa celo šest. Vsak naročnik katerekoli naše zbirke (Svetovni roman, Sodobni roman, Bios, Mozaik) bo brezplačno prejel fotografiran ponatis prve slovenske samostojne pesniške zbirke iz leta 1806:

VALENTIN VODNIK:

PESME ZA POKUŠINO

Pesniško zbirko bodo dobili samo naročniki zbirk in je v prosti prodaji ne bo. Dragocena bo torej tudi zato. Prosimo, ogledajte si program naših knjižnih zbirk. Zahtevajte prospekt v najbližji knjigarni ali pišite ponj CANKARJEVI ZALOŽBI v Ljubljani!

V zbirki »SVETOVNI ROMAN« bodo izšli tile romani:

Émile Zola: GREH ABBEJA MOURETA
Herman Melville: BELI KIT (MOBY DICK)
Gottfried Keller: ZELENHILF (v dveh knjigah)

Vse štiri knjige zbirke »Svetovni roman« bodo imele okrog 1600 strani. Letna naročnina zbirke, vezane v polplatno, znaša 8700 din, vezane v platno 9700 din, vezane v polusnje 12500 din. Plačljiva je v največ 10 mesečnih obrokih: po 870 din za zbirko v polplatno, po 970 din za zbirko v platno, po 1250 din za zbirko v polusnje.

V zbirki »SODOBNI ROMAN« bodo izšli romani:

Liam O'Flaherty: LAKOTA
Malcolm Lowry: POD OGNJENIKOM
James Baldwin: POJDI IN POVEJ NA GORI
Dimitr Dimov: TOBAK

Vse štiri knjige zbirke »Sodobni roman« bodo imele okrog 1600 strani. Letna naročnina zbirke, vezane v polplatno, znaša 8500 din, vezane v platno 9500 din, vezane v polusnje 12400 din. Plačljiva je v največ 10 mesečnih obrokih: po 850 din za zbirko v polplatno, po 950 din za zbirko v platno, po 1240 din za zbirko v polusnje.

Zbirka »BIOS« bo prinesla dela:

Herbert Lewandowski: LJUBEZEN TOD IN DRUGOD
Oskar von Wertheimer: KLEOPATRA
Christopher Hibbert: ZGODOVINA ZLOČINSTVA IN KAZNI
Armand Lanoux: DOBER DAN, GOSPOD ZOLA

Vse štiri knjige zbirke »Bios« bodo imele okrog 1700 strani. Letna naročnina zbirke, vezane v polplatno, znaša 8500 din, vezane v platno 9500 din, vezane v polusnje 12400 din. Plačljiva je v največ 10 mesečnih obrokih: po 850 din za zbirko v polplatno, po 950 din za zbirko v platno, po 1240 din za zbirko v polusnje.

Zbirka »MOZAIK« ima na programu tele romane:

Archibald Cronin: USODA dr. SHANNONA
Stefan Heym: AFERA GLASENAPP
Félicien de Mallefilie: SPOMINI DON JUANA
Stephen Coulter: NEUKROTILJIVA SLA
Mary Renault: BIK IZ MORJA
Taylor Caldwell: PTICE ROPARICE

Vseh šest knjig zbirke »Mozaike« bo imelo okrog 2500 strani. Letna naročnina zbirke, vezane v polplatno, znaša 11000 din, vezane v platno 12400 din. Plačljiva je v največ 10 mesečnih obrokih: po 1100 din za zbirko v polplatno in 1240 din za zbirko v platno.

»PROSVETNI DELAVEC«

List izdaja republiški odbor študijskega dela in družbenih dejavnosti Slovenije — izdaja štiriinajstrednjo med šolskim letom — ureja uredniški odbor — odgovorni urednik Uruga Nam — Naslov uredništva: Ljubljana, Kopitarjeva 2, telefon 33-722 int. 363 — Naslov uprave: Ljubljana, Nazorjeva 1, telefon 22-284 — Poštni predal 355-VII — Letna naročnina 600 din, za šole in ustanove 1200 din — Št. tek. računa 600-14/608-16 — Tiska CZP »Ljudska pravica«

Državna založba Slovenija

sprejema naročila za popularno knjižno zbirko

BIOGRAFIJE

V ZBIRKO SO ZA PRIHODNJE LETO VKLJUČENA NASLEDNJA DELA:

— Walter G. Armando: PAGANINI

Biografija o »vampiru z violino«, kot je imenoval Paganinija pesnik Heine, je napisal glasbenik, zato jo lahko štejemo med pomembna in resnoba biografska dela, ki skušajo pojasniti enkratno virtuoznost Paganinijeve osebnosti.

— Charlie Chaplin ml.: MOJ OČE CHARLIE CHAPLIN

V knjigi skuša sin Charlieja Chaplina oživetiti podoba svojega očeta »kralja komedijantov«, tako kot se ga spominja iz svojega edinstvenega otroštva in mladosti.

— Werner Steinberg: DAN JE ZALJUBLJEN V NOČ

Nemški pisatelj W. Steinberg nas seznaja v romanu z življenjem slavnega nemškega lirika in revolucionarnega pesnika Heinricha Heineja.

— Irving Stone: LJUBEZEN JE VEČNA

Popularni ameriški pisatelj življenjepisnih romanov (»Sla po življenju«, »Mor nar na konju«, »V zanosu in obupu«) nam v tem delu razgrinja življenjepisno podobo Mary Todd Lincolnove in Abrahama Lincolna, enega najpomembnejših predsednikov ZDA.

Vse štiri knjige zbirke »BIOGRAFIJE« bodo tiskane na brezlesnem papirju in vezane v celoplatno ter v polusnje. Cena za naročnike: platno 10.200 din (12 mesečnih obrokov po 850 din) in polusnje 12.000 din (12 obrokov po 1000 din). Naročniki začno plačevati obroke v mesecu, ko se naroče na zbirko. V prodaji bodo posamezne knjige za kakih 25 % dražje. Na zbirko se lahko naročite v vseh knjigarnah, ali direktno s priloženo naročilnico pri DRŽAVNI ZALOŽBI SLOVENIJE, LJUBLJANA, Mestni trg 26 — Oddelek knjižnih zbirk.

NAROČILNICA

Obvezno se naročam na knjižno zbirko »BIOGRAFIJE«:

- v polusnju 12.000 din (12 obrokov po 1000 din)
- celo platno 10.200 din (12 obrokov po 850 din)

Prednaročninsko ceno bom poravnal:

- takoj
- v mesečnih obrokih (Ustrezno podčrtati!)

Datum:

Naročilnico pošljite v ovojnici na naslov: DRŽAVNA ZALOŽBA SLOVENIJE, Ljubljana, Mestni trg 26 — Oddelek za knjižne zbirke.

Naslov:

Ime in priimek:

Kraj:

Ulica:

Uslužben pri:

Vsem, ki se nameravajo naročiti na knjižne zbirke CANKARJEVE ZALOŽBE za leto 1965, svetujemo, da v kuverti čimprej odpošljejo čisto in izpolnjeno naročilnico na naš naslov:

CANKARJEVA
ZALOŽBA
LJUBLJANA
Kopitarjeva 2/II
p. p. 201/IV

Naročniki lahko zbirke plačujejo v obrokih. Obroke je treba začeti odplačevati takoj po prejemu položnic. V prosti prodaji bodo knjige znatno dražje.

Nepreklicno naročam

zbirko »Svetovni roman«, vez. v za ceno din
zbirko »Sodobni roman«, vez. v za ceno din
zbirko »Bios«, vez. v za ceno din
zbirko »Mozaike«, vez. v za ceno din
Zbirko bom poravnal v enem znesku — v mesečnih obrokih

po din. Naročnino bom začel plačevati po prejemu položnic. Obvezujem se, da bo naročnina do konca leta 1965 poravnana.

Ime in priimek

poklic

stanujoč(a)

pošta

Dne 1964.

(Podpis, za pravne osebe tudi pečat)